

**AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA**

Hudební umění
Zpěv

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ANTONÍN DVOŘÁK A JEHO PÍSŇOVÝ
CYKLUS CIGÁNSKÉ MELODIE**

Martina Závodná

Vedoucí práce: Natalija Melnik
Oponent práce: doc. Mgr. art. Helena Kaupová
Datum obhajoby:
Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2020

**ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE
MUSIC AND DANCE FACULTY**

Art of music
Voice

BACHELOR'S THESIS

**ANTONÍN DVOŘÁK AND HIS SONG
CYCLE GYPSY SONGS**

Martina Závodná

Thesis Supervisor:	Natalija Melnik
Thesis Opponent:	Doc. Mgr. art. Helena Kaupová
Date of thesis defense:	
Academic title granted:	BcA.

Prague, 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

ANTONÍN DVOŘÁK A JEHO PÍŠŇOVÝ CYKLUS CIGÁNSKÉ MELODIE

Vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Bakalářská práce pojednává o hudebním skladateli Antonínovi Dvořákovi a jeho písňovém cyklu Cigánské melodie. Hlavním cílem a posláním práce je přiblížit čtenáři významnou romantickou osobnost, která je spjata s českou hudbou 19. století. V bakalářské práci se autorka více zaměřuje na písňový cyklus Cigánské melodie. Zde se blíže zabývá jeho historií, vznikem a detailním rozborem. Za vlastní přínos v bakalářské práci se považuje rozhovor s vybranými studenty Akademie múzických umění v Praze, kteří studují operní zpěv na Hudební a taneční fakultě na Katedře zpěvu a operní režie. Bakalářská práce by měla sloužit všem čtenářům, které zajímá český hudební skladatel Antonín Dvořák a jeho písňový cyklus Cigánské melodie.

Klíčová slova: Antonín Dvořák, Cigánské melodie, písňový cyklus, skladatel 19. století, Adolf Hejduk, písňová tvorba.

Abstract

This Bachelor Thesis deals with Antonín Dvořák and his song cycle Gypsy songs. This text is divided into two main chapters. The first chapter deals with the life and compositions of composer Antonín Dvořák. The subsequent part focuses on the Dvořák's vocal production and mainly to song cycle Gypsy songs. This chapter examine individual song's. This part also includes small interview with a few students that study field of voice on The academy of performing arts in Prague on The voice and opera directing department. That part is considered the author's own contribution.. The Thesis should be useful to all readers interested in czech romantic composer Antonín Dvořák and his song cycle Gypsy songs.

Key words: Antonín Dvořák, song cycle, Gypsy songs, czech romantic composer, Adolf Heyduk;

Poděkování:

Děkuji Nataliji Melnik za pomoc a připomínky při sepisování bakalářské práce. Dále děkuji respondentům, kteří ochotně poskytli rozhovor k výzkumné části předkládané práce.

Obsah

ÚVOD	1
1 ŽIVOT A DÍLO ANTONÍNA DVOŘÁKA	2
2 ANTONÍN DVOŘÁK A JEHO PÍŠŇOVÁ TVORBA	13
2.1 Adolf Heyduk	16
2.2 Píšňový cyklus Cigánské melodie	19
2.2.1 Má píseň zas mi láskou zní	21
2.2.2 Aj! Kterak trojhranec můj přerozkošně zvoní	24
2.2.3 A les je tichý kolem kol	26
2.2.4 Když mne stará matka	28
2.2.5 Struna naladěna	30
2.2.6 Široké rukávy	32
2.2.7 Dejte klec jestřábu	34
3 VÝZKUMNÁ ČÁST	36
3.1 Hlavní dílčí cíle práce	36
3.2 Design výzkumu	36
3.3 Výzkumné otázky	37
3.4 Metody výzkumu	37
3.5 Výběrový soubor a místo výzkumu	37

3.6 Studenti Akademie múzických umění v Praze, kteří studují obor Zpěv na Hudební a taneční fakultě na Katedře zpěvu a operní režie.

38

3.6.1 Respondent č. 1, Tereza: 1. ročník bakalářského studia,
hlasový obor – soprán..... 38

3.6.2 Respondent č. 2, Zuzana: 2. ročník bakalářského studia,
hlasový obor – soprán..... 39

3.6.3 Respondent č. 3, Jan: 2. ročník bakalářského studia, hlasový
obor – baryton..... 40

3.6.4 Respondent č. 4, Jakub: 3. ročník bakalářského studia,
hlasový obor – tenor..... 41

3.6.5 Respondent č. 5, Olga: 3. ročník bakalářského studia, hlasový
obor – soprán..... 42

3.6.6 Respondent č. 6, Radek: 3. ročník bakalářského studia,
hlasový obor – baryton..... 43

3.6.7 Respondent č. 7, Eliška: 1. ročník magisterského studia,
hlasový obor – soprán..... 44

3.6.8 Respondent č. 8, Ada: 2. ročník magisterského studia, hlasový
obor – soprán..... 45

3.7 Vyhodnocení rozhovorů 46

ZÁVĚR 48

4 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 50

5 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ A UKÁZEK 51

6 PŘÍLOHY 52

6.1 Přehled příloh..... 52

ÚVOD

Bakalářská práce se nazývá Antonín Dvořák a jeho písňový cyklus *Cigánské melodie*. Hlavním cílem je reflektovat život a dílo tohoto skladatele a více přiblížit jeho písňový cyklus *Cigánské melodie*. K Antonínu Dvořákovi a jeho vokální tvorbě mám velice blízko. V minulosti jsem si mohla zazpívat několik jeho skladeb. V rámci mého absolventského koncertu na konzervatoři v Plzni jsem interpretovala výběr z písňového cyklu *Cigánské melodie*. Dále jsem měla možnost si zazpívat Dvořákovo *Te Deum* v pražském Rudolfinu se sborem Univerzity Karlovy, což byl pro mě veliký zážitek. V roce 2018 jsem nastudovala jedinečnou operu *Rusalka* v rámci sboru Divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni. V roce 2019 jsem interpretovala na svém ročníkovém koncertu na HAMU výběr z Dvořákova písňového cyklu *Milostné písně*, což mne také velmi obohatilo. Jsem obdivovatelka romantické hudby a tvorba českého hudebního skladatele Antonína Dvořáka k ní neodmyslitelně patří. Tato významná osobnost mne inspirovala natolik, že jsem se jejím životem a tvorbou začala věnovat více do hloubky.

Předkládaná práce je rozdělena do tří základních kapitol: První pojednává o životě a stěžejních dílech, která Antonín Dvořák zkomponoval. Druhá kapitola poukazuje na vokální tvorbu skladatele s užším zaměřením na jeho písňový cyklus *Cigánské melodie* op. 55. V této části je pozornost věnována jednotlivým písním a je zde detailněji rozpracován jejich formální i harmonický rozbor. Třetí kapitolu práce tvoří rozhovor s vybranými studenty oboru Zpěv, kteří studují na Akademii múzických umění v Praze na Hudební a taneční fakultě na Katedře zpěvu a operní režie. Tato část je vlastním přínosem autorky bakalářské práce.

Antonín Dvořák byl nevyzkoumatelným rozmarem přírody. Ve světě stále patří k nejvýznamnějším českým hudebním skladatelům. Dvořák byl člověk s duchem ojedinělé velikosti a nevšedně bohatých schopností. Měl vzácnou povahu, která se vyznačovala vášnivou láskou k hudbě, energickou živelností a houževnatostí. Tento český hudební skladatel byl obdařen geniálním instinktem hudebnosti i citu.

1 ŽIVOT A DÍLO ANTONÍNA DVOŘÁKA

„Neznám mezi žijícími skladateli hudebními jména, jež by dovedlo jako toto rozechvěti veškeré struny mého nitra. Antonín Dvořák! Podléhám naprosto a rád opojivému zvuku jeho lyry, ztrácím všechnu schopnost kritisovat, slyším-li jeho skladby, a stávám se jen posluchačem, jenž až do posledních výběžků svých nervů spolucítí, jenž spolu zpívá, jásá, pláče a sní, nepocítuje pro okamžiky břemena žití a jeho nekonečného smutku...“¹

Josef Bohuslav Foerster

„A stálý tvůrčí neklid! Vidím ruku Mistrovu, která neustále, někdy i během přestávky v rozmluvě nepokojně hraje po kabátě, jakoby na pianě. Zdálo se, že myslí jen hudbou. Žil v jistotě, že slouží svému Národu a Bohu... Jeho pohled byl pohledem dítěte a zároveň v sebe uzavřeného, hlubokého myslitele, a spočinul-li jeho zrak v zamyšlení na Vás, mimoděk se Vaše nitro zachvělo...“²

Josef Suk

Antonín Dvořák pocházel z obce Nelahozeves, která se rozkládá asi 30 kilometrů od Prahy a leží na levém břehu řeky Vltavy. Německé dokumenty Nelahozeves nazývají Mühlhausen. V tehdejší době obec měla zhruba 46 domů a 438 obyvatel. Antonín Dvořák se narodil v místním hostinci 12. 8. roku 1841. Jméno Dvořák v oblastech na sever od Prahy náleželo po generace nemajetným chalupníkům, tehdy nejnižší sociální vrstvě, ve které se v historii udržela čeština a česká lidová kultura. Zde nalezneme kořeny skladatelova celoživotního zájmu o svět českých bájí, pohádek a lidové hudební tvorby. Děd Antonína Dvořáka Jan Nepomuk byl první z rodu Dvořáků, kdo se vymanil ze sociálního zařazení svých předků a stal se řezníkem a hostinským.

¹ ŠOUREK, O. *Dvořák ve vzpomínkách a dopisech*, Topičova edice, Praha 1938, s. 12.

² Tamtéž, s. 13.

Později děd předal živnost jeho synovi Františku Dvořákovi, kterému se s jeho manželkou Annou Zdeňkovou narodil Antonín Dvořák jako první z jejich devíti dětí. Od jeho narození Čechy stály na prahu nové doby. Věda a technika šla kupředu mílovými kroky, a byla vítána s velikým optimismem. V roce 1841 vyplul na Vltavu první kolesový parník „Bohemia“. Tisk a pošta začaly používat telegraf a v roce 1845 byla zahájena stavba železniční trati Vídeň – Praha – Drážďany, vedoucí přes Nelahozeves. Pro Antonína Dvořáka se parníky a železnice staly jeho celoživotním koníčkem.³

Otec Antonína Dvořáka měl velice rád hudbu. Ve své hospodě při vesnických slavnostech bavil hosty hraním polek a jiných tanců. Malý Antonín byl obklopen užitkovou a taneční hudbou, a také skladbami nelahozeveckého kostela. Velmi brzy se mohl místního hudebního života i sám aktivně účastnit. Později začal docházet do jednotřídní triviální školy v Nelahozevsi, kde ho vzdělával a učil hrát na housle český kantor, varhaník a muzikant Josef Spitz. Antonín Dvořák už jako mladý student projevoval značné manuální a hudební nadání. V Nelahozevsi začal brzy vystupovat, jako houslista. Po té, co se Dvořák vzdal hostinské živnosti, mu bylo uděleno živnostenské povolení k výdělečnému provozování hudby. Začal hrát ve vesnické kapele a občas účinkoval i při bohoslužbách.⁴

V roce 1853 se Antonín Dvořák přestěhoval do blízkého městečka Zlonice, aby se dle rodinné tradice vyučil řezníkem. Jeho učitel řeznického řemesla byl také muzikant, a tak dále rozvíjel Dvořáka v hudbě po celou dobu jeho učení. Antonín Liehmann kromě řezničiny vyučoval Dvořáka také němčinu, hru na housle, violu, klavír a varhany. Probíral s ním generálbas a harmonii. Tím se zasloužil o kvalitní hudební základ pro další jeho vývoj.

³ DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997, s. 33 - 37. ISBN 978-80-7429-297-2.

⁴ Tamtéž, s. 38 - 40.

Dvořák ve Zlonicích začal zpívat v kostelním sboru, občas hrál na varhany při bohoslužbách a dokonce mohl svému učiteli Leihmannovi rozepisovat party jeho nových polek, pochodů, kantát a mší. Později se Antonín stal členem Liehmannovy kapely. V tomto období začal skládat drobné tance, nejprve pro klavír, později i pro orchestr. Toto šťastné období, kterým se Dvořák inspiroval, se promítlo v jeho opeře *Jakobín*.

V roce 1856 odešel Antonín Dvořák do německy osídleného českého města Böhmisch-Kamnitz (České Kamenice), kde studoval hru na varhany. V roce 1857 se přesunul do Prahy, kde hrál na violu v Cecilské jednotě, vedené Antonem Aptom. V tomto orchestru skladatel poprvé slyšel a hrál hudbu Schumanna, Wagnera, Gadeho, Raffa a mnoha jiných světových skladatelů. V roce 1857 se Antonín Dvořák stal žákem pražské varhanické školy, která se v té době spolu s pražskou konzervatoří řadila mezi nejváženější hudební instituce v Praze. K jejím žákům v průběhu historie patřili známí skladatelé jako Leoš Janáček, Josef Bohuslav Foerster, Karel Bendl a další. Po dostudování varhanické školy Antonín Dvořák působil jako violista v pražské kapele Karla Komzáka. Toto zaměstnání mu sloužilo jako hlavní zdroj obživy. Pro kapelu, ve které strávil celkem jedenáct let, brzy začal komponovat taneční hudbu.⁵

V roce 1871 už měl skladatel za sebou dvě symfonie, cyklus písní, operu na německý text a řadu komorních skladeb. V těchto letech začal Antonín Dvořák hrát v orchestru Prozatimního divadla pod vedením dirigenta Jana Nepomuka Maýra. Orchester hrál opery italských, německých, francouzských nebo českých skladatelů, a také vystupoval na koncertech Umělecké besedy, Akademického čtenářského spolku a v hudebních pořadech na Žofíně.⁶ Účinkování v divadelním orchestru poskytlo Antonínu Dvořákovi možnost poznat díla operního repertoáru a dostat se do přímého styku s hudebními směry tohoto období.

⁵ DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997, s. 41-54. ISBN 978-80-7429-297-2.

⁶ Tamtéž, s. 55-63.

V souvislosti se stavbou nového divadla se v Čechách zrodila myšlenka národní opery. Antonín Dvořák se v té době osobně setkával mimo jiné i s Bedřichem Smetanou, kterého poznal jako dirigenta, skladatele a umělce angažovaného pro českou věc. V roce 1865 Dvořák složil dvě symfonie. První *Symfonie c moll* vznikla během několika týdnů pod názvem *Zlonické zvony*. Druhá *Symfonie B dur* op. 4 vycházela ze skladatelových zkušeností s předchozí symfonií a měla i podobnou strukturu. Myšlenky z druhé *Symfonie B dur* op. 4 se v pomalejším tempu a se změnou harmonie objevily o 35 let později na konci Dvořákovy opery *Rusalka*.⁷

Když se Dvořák s celou Komzákovou kapelou začlenili do orchestru Prozatímního divadla, přišel tak o vedlejší příjmy. Aby svou finanční tíseň vyřešil, začal od roku 1865 paralelně s hraním v divadle vyučovat hru na klavír. Jeho prvními žačkami byly Anna a Josefina Čermákovy, dcery zámožného pražského zlatníka Jana Jiřího Čermáka. Později si Antonín Dvořák vzal Annu Čermákovou za ženu. Její starší sestru Josefinu předtím ale tajně miloval a prožíval tak nešťastnou lásku plnou bolesti a touhy. Ovlivněn svými pocity zkomponoval v roce 1865 písňový cyklus *Cypřiše*.

Jednotlivé písně cyklu nesou názvy: *Vy vroucí písně, spějte tou nocí; V té sladké moci očí tvých; V tak mnohém srdci mrtvo jest; Ó duše drahá, jediná; Ó byl to krásný zlatý sen; Já vím, že v sladké naději; Ó zlatá růže spanilá; Ó naší lásce nekvete; Kol domu teď se potácím; Mne často týrá pochyba; Mé srdce často v bolesti; Zde hledím na ten drahý list; Na horách ticho; Zde v lese u potoka; Mou celou duší; Tam stojí stará skála; Nad krajem vévodí lehký spánek; Ty se ptáš, proč moje zpěvy*.⁸

Koncem 60. let Antonín Dvořák napsal tři smyčcové kvartety (*Kvartet B dur, D dur, e moll*), které byly značně ovlivněny hudbou světových hudebních skladatelů Richarda Wágnera a Franze Liszta. V těchto kvartetech hudební skladatel použil barevnou, moderní a odvážnou harmonii.

⁷ DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997, s. 66-67. ISBN 978-80-7429-297-2.

⁸ Tamtéž, s. 76-78.

Po výrazové stránce jsou kvartety energičtější oproti jeho předchozím dílům. Hudba je kontrastní a dramaticky vypjatá. Na základě komponování těchto smyčcových kvartetů si Dvořák osvojil nutné skladatelské předpoklady a nasbíral zkušenosti ke ztvárnění velké opery. V roce 1870 Antonín Dvořák zkomponoval tříaktovou hrdinskou operu *Alfréd*. Skladatel v tomto díle vyjádřil nadšení pro myšlenku slovanství a slovanskou řeč. Jelikož česká libreta byla tehdy velmi vzácná i drahá, napsal své první jevištní dílo na německé libreto Theodora Körnera. Tematika německého textu popisuje osvobozenecký boj Anglosasů proti dánským okupantům zcela v tradici Šeborových *Templářů na Moravě* či Smetanových *Braniborů v Čechách*.⁹

Rok 1871 přinesl v Dvořákově životě podstatné změny. Po ukončení sezóny v Prozatímním divadle dal výpověď, kde působil celých devět let. Antonín chtěl využít svůj čas především na komponování. Jeho hlavním zdrojem obživy bylo vyučování hry na klavír. Získaný čas věnoval práci na romantické komické opeře *Král a uhlíř* na české libreto J. B. Lobeského. Vedle opery komponoval několik písní na slova Elišky Krásnohorské. Pátou z těchto písní pod názvem *Vzpomínání* Dvořák v roce 1871 představil veřejnosti jako skladatel v rámci Procházkovy „Druhé volné zábavy pěvecké“, na jejímž programu byly také skladby Karla Bendla a Zdeňka Fibicha. Hudební kritika u Antonína Dvořáka zaznamenala nesporně veliké skladatelské nadání. V průběhu roku 1872 se veřejně hrály také Dvořákovy instrumentální skladby, jako například: předehra k opeře *Král a uhlíř*, *Adagio* z jeho Klavírního tria, Klavírní kvintet op. 5 a další. V roce 1873 pražský pěvecký spolek Hlahol provedl pod vedením Karla Bendla Hymnus *Dědicové Bílé hory* na vlastenecký námět pro smíšený sbor a orchestr. Toto dílo Dvořáka zařadilo mezi přední pražské skladatele. V pražské společnosti se Dvořák během této krátké doby stal známým umělcem, jehož nadání budilo respekt.¹⁰

⁹ DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997, s. 83-93. ISBN 978-80-7429-297-2.9

¹⁰ Tamtéž, s. 94-99.

V roce 1873 se Antonín Dvořák oženil s bývalou klavírní žákyní Annou Čermákovou. Anna milovala hudbu a dobře zpívala. Radila mu také v koncertních záležitostech, a dokonce byla i první interpretkou některých jeho děl. Vzhledem k tomu, že se musel Dvořák postarat o celou domácnost, začal vyučovat na soukromé pražské hudební škole Jana Augusta Starého a také dostal místo varhaníka v kostele sv. Vojtěcha. Tím si vydělal 126 zlatých ročně a zaopatřil tak celou svou rodinu. V roce 1874 se Dvořákovým narodilo jejich první dítě, byl to syn Otakar. Od té chvíle se v Dvořákově hudební tématice promítaly motivy zbožnosti, lásky k přírodě, a také nadšení pro lokomotivy a parníky.¹¹

V roce 1874 Antonín Dvořák dostal stipendium 400 zlatých od komise, kterou tehdy tvořili Otto Dessoff, Johann Herbeck a Eduard Hanslick. Skladatel zaslal této komisi *Serenádu E dur, Variace pro klavír, Moravské dvojzpěvy* op. 29 a 32. Právě prostá lidovost *Moravských dvojzpěvů* vzbudila zájem Johanne Brahmsa, pro kterého byla tato kvalita hlavním estetickým ideálem písňové tvorby. Brahms se postupně seznámil s řadou Dvořákových děl a rozpoznal jeho talent.

Doposud šťastný Dvořák se svou rodinou zakusili také nepřízeň osudu. V srpnu 1875 zemřela hned po narození jejich dcera Josefa a v roce 1877 přišli manželé o další dvě děti. V rodině náhle zavládl smutek a beznaděj. V této tesklivé náladě Dvořák komponoval dílo *Stabat Mater*. Snažil se ve víře v Boha najít útěchu a sílu k přijetí tragické situace.¹² Téhož roku 1877 se na skladatele opět obrátilo štěstí. Antonín Dvořák odeslal své *Moravské dvojzpěvy* nakladateli Simrockovi do Berlína s německým překladem. Toto dílo německému nakladatelství již před tím doporučil Johannes Brahms. *Moravské dvojzpěvy* se po vydání začaly prodávat a jméno Antonín Dvořák postupně pronikalo za hranice české vlasti. Dvořák se s Johannesem Brahmssem stali dobrými přáteli.

¹¹ DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997, s. 104-118. ISBN 978-80-7429-297-2.

¹² Tamtéž s. 119-122.

Úctu a obdiv k tomuto německému hudebnímu skladateli Antonín Dvořák vyjádřil závěrečnou větou *Kvartetu C dur* op. 61. Tato poslední část skladby obsahuje takty, které jeví jasnou příbuznost s 1. větou Brahmsova *Smyčcového sextetu G dur* op. 36. Za nedlouho na Simrockovu objednávku Dvořák zkomponoval *Slovanské tance*, které byly volně inspirované tvorbou Brahmsa. Později byly vydány i Dvořákovy *Slovanské rapsodie* op. 45, na způsob uherských tanců. Z této hudby jasně číší slovanská dikce, bezstarostnost, radost ze života, veselí, svěžest a místy také jemná niternost. Antonín Dvořák povzbuzen mezinárodními úspěchy zkomponoval mnoho dalších děl např.: *Smyčcový kvartet A dur* op. 48, *Smyčcový kvartet Es dur* op. 51, *Houslový koncert a moll* op. 53. Dvořákovi se dostalo uznání a respektu od známých a vlivných osobností hudebního života. Vedle Brahmsa, Ehlertha a Hanslicka se brzy spřátelil také s dirigentem Hansem Richterem a s proslulým houslistou Josephem Joachimem, pro kterého napsal *Houslový koncert a moll*. V tomto období se Dvořákova rodina opět rozrostla.¹³

V září roku 1880 Antonín Dvořák pracoval na nové *symfonii D dur*. Po prvním německém provedení 15. února roku 1882 se setkal s velikým úspěchem. Skladatel v tomto období zkomponoval také *Legendy*, které vznikly ve verzi pro klavír a na Simrockovo přání byly následně instrumentovány. *Symfonie D dur* spolu s *Legendami* uzavřely Dvořákovo tzv. slovanské období, pro něž byla typická silně slovanská intonace, optimistická hudební řeč a překypující tvořivost. V této době umělec dosáhl mezinárodního úspěchu a jeho díla sklízela bezvýhradnou chválu. Kromě skládání slovanských tanců, rapsodií, folklorně zabarvených komorních děl, oratorií, byl schopen vyrovnat se i s největšími nároky, které kladly velké formy symfonické hudby. Také v operní tvorbě dosáhl v této době mnoha úspěchů, a to například u opery *Šelma sedlák* nebo *Dimitrij*.¹⁴

¹³ DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997, s. 121-144. ISBN 978-80-7429-297-2.

¹⁴ Tamtéž s. 145

Následující rok byl pro hudebního skladatele poněkud dramatictější. V roce 1882 Antonínu Dvořákovi zemřela matka. Tato událost bývá často dávána do souvislostí s tónem jeho nového díla: *Klavírního tria f moll*, které vytvořil v roce 1883. Téhož roku Antonín Dvořák dostal dopis z Londýna od společnosti Philharmonic Society, představující nejvýznamnější koncertní a orchestrální sdružení Velké Británie. Společnost pozvala Dvořáka, aby provedl výběr z orchestrálních skladeb během sezóny 1884. Ten samý rok se Dvořák vydal do Londýna, kde odehrál oratorium *Stabat Mater*. Díky tomu to dílo se stal jedním z předních a uznávaných osobností Britského hudebního světa. Anglické publikum skladateli umožnilo psát oratoria na české náměty, např. *Svatební košile* podle balady Karla Jaromíra Erbena, *Svatá Ludmila* na libreto Jaroslava Vrchlického.

Cesty do Anglie znamenaly pro Antonína Dvořáka vedle uměleckého úspěchu i značný finanční přínos. Část svých příjmů investoval do letního sídla ve Vysoké, nedaleko města Příbram. Zde trávil skladatel pravidelně letní měsíce s celou rodinou. Téma přírody, kterou miloval, se v umělcově tvorbě projevovalo nejrozmanitějším způsobem. Například v písni *Cypřiše* se objevuje motiv lesa a ptačí zpěv. Po návratu z Londýna v roce 1884 přepracoval svůj Hymnus *Dědicové Bílé hory*, za který dostal v Londýně 200 liber. Skladatel nepřestával komponovat a v roce 1885 zhotovil oratorium *Svatá Ludmila*, a také druhou řadu *Slovanských tanců*.¹⁵

Postupem času Antonína Dvořáka vedle svých úspěchů začaly opouštět síly. Trvalé fyzické a umělecké vypětí, jemuž byl Dvořák po delší dobu vystaven, vedlo k jeho postupnému vyčerpání. Neustálá námaha se začala podepisovat na jeho zdraví. Skladatel musel následně více odpočívat a komponoval méně rozsáhlá díla, např. *Lužanská Mše pro sóla, sbor a orchestr*. V roce 1888, po krátkém odpočinku, začal tvořit operu *Jakobín* na libreto Marie Červinkové. V této době se Dvořák intenzivně zabýval především skladbami z minulosti, které přepracovával, např. opeře *Král a uhlíř*.

¹⁵ DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997, s. 145. ISBN 978-80-7429-297-2.

V dubnu 1889 složil třináct nových skladeb pro klavír, které vyšly v Berlíně pod názvem *Poetické nálady*. V tomto díle se již objevuje nový přístup, který Dvořák popsal jako sílící hudební poetizaci. Vyznačuje se pestrostí melodických myšlenek a uvolněnou formou, která se podobala programní hudbě F. Liszta. Roku 1890 skladatel zkomponoval v této poetizující fázi klavírní trio *Dumky* op. 90, které ho později proslavilo.

Vedle komponování se Dvořák v roce 1891 začal věnovat také pedagogické činnosti. Přijal místo profesora skladby a instrumentace na Pražské konzervatoři. Jeho žáky byli například: Josef Suk, Oskar Nedbal a Vítězslav Novák. Cílem Dvořákovy výuky byla výchova k vlastnímu skladatelskému myšlení a práci. Kromě skladatelské nezávislosti apeloval na uměleckou originalitu. Dvořák zdůrazňoval především technickou stránku u komponování a ukládal svým studentům velké množství práce. Velmi často se svými žáky studoval díla F. Schuberta, R. Wagnera nebo W. A. Mozarta.¹⁶

V roce 1891, před svou sedmou cestou do Anglie, kde měl Antonín Dvořák převzít čestný doktorát univerzity v Cambridge, dostal skladatel telegram od Jeanette Thurbe, prezidentky Národní hudební konzervatoře v New Yorku. V něm bylo Antonínu Dvořákovi nabídnuto místo ředitele této konzervatoře v USA. Zájem o Dvořákovu tvorbu v Americe postupně rostl. Už po prvním provedení *Slovanských tanců* sklídl Dvořák veliký obdiv. Zvýšení prestiže a suma 15 000 zlatých ročně pro Antonína Dvořáka byla dostatečně silnou motivací k tomu, aby tuto lukrativní nabídku přijal. Než skladatel odcestoval se svou rodinou, zkomponoval ještě kantátu *Te Deum*.¹⁷

26. září 1892 Antonín Dvořák, jeho žena, dcera Otýlie a syn Antonín dorazili do New Yorku. Brzy se skladateli i jeho rodině život v New Yorku zalíbil. Těžištěm Dvořákovy činnosti byla především práce se školním orchestrem a vyučováním. Především hodiny skladby mu dělaly radost, protože mohl pracovat s opravdu talentovanými žáky.

¹⁶ DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997, s. 177-188. ISBN 978-80-7429-297-2.

¹⁷ Tamtéž, s. 191-196.

21. října Dvořák jako dirigent debutoval v Carnegie Hall při koncertě, na kterém zazněly tři předehry *V přírodě*, *Karneval*, *Othello* a kantáta *Te Deum*. Dvořák reagoval na očekávání amerického hudebního světa, a to se brzy projevilo na jeho americké tvorbě. Nejprve zkomponoval 9. symfonii *Z nového světa* op. 95, ve které se projevuje snaha zobrazit charakteristické rysy Ameriky. V díle se objevují melodické zvláštnosti, a to pentatonika, snížený sedmý stupeň a mollové stupnice bez čtvrtého a sedmého stupně. Rytmická složka vychází z lidových černošských, irských, indiánských a jiných národních písní. Premiéra díla se uskutečnila 16. prosince 1893 a sklídila veliké ovace. V kritice časopisu *New York Times* byla tato symfonie pozitivně ohodnocena. Následně na to Dvořák instrumentoval kantátu *Americký prapor*, zkomponoval *Smyčcové kvinteto Es dur op. 97* a složil houslovou *Sonatinu G dur op. 100*.¹⁸

Od dubna 1893 se jeho život v Americe zcela změnil. Kvůli těžké hospodářské krizi se v USA šířila nezaměstnanost a chudoba. Tato situace dolehla i na Národní konzervatoř hudby v New Yorku. Antonín Dvořák z hudební instituce přestal dostávat peníze a ocital se spolu se svou rodinou ve finanční tísní. V těchto těžkých týdnech si Dvořák vybral texty žalmů a zkomponoval na ně deset *Biblických písní op. 99*, které se vyznačují náboženským zaměřením a smutnou hudební náladou. Nakonec skladatel odcestoval zpět se svou rodinou do Čech. Ve své vlasti prožil klidnou dovolenou ve Vysoké a složil *Humoresky op. 101*. Po té v říjnu 1894 ještě znovu odjel do New Yorku, ale brzy se už nadobro vrátil zpátky do Čech.¹⁹

Po návratu z Ameriky Antonín Dvořák věnoval svůj čas odpočinku, rodině a krásám oblasti kolem Vysoké. V roce 1895 zkomponoval poslední skladby z oboru tzv. absolutní hudby to: *Smyčcové kvarteto G dur op. 106* a *Smyčcové kvarteto As dur op. 105*. Dvořák se tak zařadil mezi programní skladatele. Po dokončení Smyčcového kvarteta začal skládat první tři symfonické básně *Vodník op. 107*, *Polednice op. 108* a *Zlatý kolovrat op. 109*.

¹⁸ DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997, s. 197-201. ISBN 978-80-7429-297-2.

¹⁹ Tamtéž, s. 211-215.

O něco později skladatel zkomponoval další symfonickou báseň *Holoubek* op. 110, a nakonec píseň *Bohatýrskou* op. 111. První čtyři symfonické básně tvoří balady K. J. Erbena z jeho sbírky *Kytice*. Všechny skladby obsahují strašidelný příběh. Jedná se o lyrickou pohádku, kterou již před tím zhudebnil E. T. A. Hoffmann a Albert Lortzing s prvky Andersonovy pohádky *Malá mořská víla*. Premiéra tohoto díla proběhla 31. března 1901 v pražském Národním divadle. *Rusalka* byla publikem přijata s nadšením a stala se po Smetanově *Prodané nevěstě* druhou nejpopulárnější hranou českou operou. V letech 1902 Antonín Dvořák pracoval na opeře *Armida*, jež byla psána na základě příběhu ze světové literatury, vycházející z eposu *Osvobozený Jeruzalém*. Toto dílo zhudebnila před Dvořákem celá řada skladatelů, například Antonio Vivaldi, Georg Friedrich Handel, Joseph Haydn a další. Děj opery se odehrává v době první křížové výpravy, lze v něm také nalézt motivy lásky a vykoupení.²⁰

Dvořák se v posledních letech života častěji ohlížel za svou dosavadní tvorbou. Jeho cílem bylo zanechat budoucím generacím něco trvalého v oblasti opery. Umělec chtěl vejít do dějin hudby nejen jako autor symfonické a komorní tvorby, nýbrž i jako významný národní operní skladatel. To se mu povedlo naprosto bravurně. Když Antonín Dvořák zemřel v roce 1904, jeho smuteční obřad se konal v kostele sv. Salvátora v Praze. Skladatel byl následně pochován na vyšehradském hřbitově.²¹

²⁰ DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997, s. 225-233. ISBN 978-80-7429-297-2.

²¹ Tamtéž, s. 228-234.

2 ANTONÍN DVOŘÁK A JEHO PÍŠŇOVÁ TVORBA

Přestože hlavním těžištěm uměleckého odkazu Antonína Dvořáka jsou symfonie, oratoria, vokálně instrumentální díla a instrumentální koncerty, jeho melodické bohatství se zúročilo i v drobném písňovém útvaru. Vokální tvorba skladatele je velmi často interpretována našimi předními pěvci. Formu i obsah jednotlivých písní skladatele tvoří stejným dílem hudba a slovo – hudba umocňuje textové vyjádření a text naopak umožňuje plné rozvinutí hudebních myšlenek. Díky písni může umělec sdělovat mnoho citových odstínů: smutek a radost, touhu, vášeň, zklamání, naději apod. Pro romantické skladatele byl tento žánr velmi oblíbený a stal se trvalou součástí české hudby. Dvořák dokázal ve svých písních dokonale zachytit základní charakter i náladu textu.²²

Antonín Dvořák začal komponovat písňovou tvorbu v roce 1865 cyklem *Cypřiše* podle textové předlohy osmnácti básní Gustava Pflögera. Ve stejném roce následovaly ještě *Dvě písně pro baryton* na slova Adolfa Heyduka (*Kdybys, milé děvče, A kdybys písní stvořená*) a dále v roce 1871 *Písně* na slova Elišky Krásnohorské (*Lípy, Proto, ukázky, Přemítání, Vzpomínání*). Žádný z těchto cyklů nebyl v této podobě nikdy vydán tiskem. V témže roce autor zkomponoval ještě baladu *Sirotek*, op. 57 a *Rozmarýna* na texty Karla Jaromíra Erbena. Všechny další písně mimo lidové poezie Antonín Dvořák řadil do cyklů a vybíral si pro ně verše jednoho básníka. První ucelený cyklus vydaný tiskem se nazývá *Čtyři písně na slova srbské lidové poezie*, op. 6 z roku 1872, který překládal Siegfried Kapper. Ve stejném roce následovaly *Písně z rukopisu královéhradeckého*, op. 7. V roce 1876 autor zkomponoval písně na slova *Večerních písní* Vítězslava Háška, které vyšly v cyklech s označením op. 3, 9, a 31. Za první ze závažných cyklů jsou považovány *Tři novořecké básně*, op. 50 z roku 1878. Jejich epicko-dramatický obsah se ostře liší od Háškovy lyriky.

²² KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 7-8. ISBN 978-80-7405-350-4.

Do světové písňové literatury se bezpochyby zařadí Dvořákovo *Cigánské melodie*, op. 55, které byly zkomponovány v roce 1880 na slova Adolfa Heyduka.²³ V roce 1885 skladatel během svého třetího pobytu v Anglii napsal dvě skladby na německé překlady českých lidových textů (*Ukolébavka*, *Překážka v pobožnosti*) a následující rok cyklus *V národním tónu*, op. 73 na jeden český a tři slovenské lidové texty. Další cyklus, který skladatel nechal vydat jako *Čtyři písně*, op. 82, vznikl v roce 1887-1888, a byl psán na verše Otilie Malybrock-Stielerové. Z písní v něm obsažených je nejvíce známá první – *Kéž duch můj sám* (Tato skladba patřila k oblíbeným dílům Josefiny Kounicové/Čermákové a Antonín Dvořák vložil její citaci do violončelového koncertu *h moll* jako vzpomínku na ni. V roce 1888 se skladatel vrátil k *Cypřišům* – osm přepracovaných písní bylo vydáno pod názvem *Písně milostné*, op. 83. Vrcholem písňové tvorby Antonína Dvořáka jsou *Biblické písně*, op. 99 z roku 1894 na texty z Davidovy *Knihy žalmů* otištěné v *Bibli Kralické*. Písňovou tvorbu uzavřel nedokončený *Zpěv z Lešetínského kováře* pro tenor na slova Svatopluka Čecha z roku 1901. Pro sólový hlas a varhany Dvořák složil *Tři duchovní zpěvy* na latinské texty (*Ave Maria*, *Hymnus ad laudes in festo SS. Trinitatis*, *Ave maris stella*).²⁴

Antonín Dvořák ve své písňové tvorbě navázal na skladatele Franze Schuberta, a to jak formální stránkou díla a celkovým tvůrčím profilem, tak i svou bezprostřední sdělností a přímostí, se kterou přistupoval k obsahu svých skladeb, které v cyklu tvoří zpravidla jeden myšlenkový celek. Hudební zpracování Dvořákových písní vystihuje především celkovou náladu jednotlivých básní. Díky upřímným citům umělce se ve vokální tvorbě objevuje i nefalšované kouzlo slovanské lidové poezie.

²³ KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 8-9. ISBN 978-80-7405-350-4.

²⁴ Tamtéž, s. 9-10.

Romantická vokální tvorba Antonína Dvořáka se stala východiskem pro budoucí generace hudebních skladatelů.²⁵ Větší fokus si také jistě zaslouží významná osobnost, díky níž vznikl Dvořákův písňový cyklus *Cigánské melodie*. Skladatel se totiž nechal unést unikátním textem tohoto vynikajícího českého básníka a tím byl Adolf Heyduk.

²⁵ KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 131. ISBN 978-80-7405-350-4.

2.1 Adolf Heyduk

Adolf Heyduk byl vynikající český spisovatel a básník. Narodil se 7. června 1835 v Rychmburce u Skutče na Chrudimsku, kde navštěvoval místní národní školu. Když vystudoval na tehdejší hlavní škole, pokračoval na takzvané nižší reálce v Poličce. Velmi rád se ve svém volném čase věnoval četbě. Ve svých 15 letech Heyduk postoupil na nově zřízenou vyšší českou reálku v Praze. Zde psal své první práce. Na toto období Adolf vzpomínal jako na dobu „vzrušeného“ vlasteneckého nadšení. V roce 1853 Adolf Heyduk začal studovat novou technickou školu v Brně. Jeho bratr byl v té době sládkem na Slovensku a pozval Adolfa na návštěvu. Heyduk byl z prostředí Maláček unesen životem cigánů a Slováků. Mladý básník byl svérázným životem místních lidí, jejich pohádkami, písněmi a řečí tak zaujat, že by nejráději zůstal u bratra natrvalo. Adolf Heyduk si ze svého pobytu na Slovensku odnášel bohatou představu cigánského života, který jej svou romantikou a slovenskou řečí velmi zajímal.²⁶

Po návratu ze Slovenska se Adolf Přestěhoval do Prahy. Tento pobyt na básníka měl příznivý vliv. Seznámil se zde s J. Nerudou a s ostatními básníky kruhu Májovců, kteří se scházeli k literárním hovorům v kavárně Čelakovského. Zde prožil Adolf své první veřejné literární úspěchy. Na Heyduka velmi silně působily knihy a sbírky, které mu otevíraly nové pohledy do národů, především slovanských. V této době se nejvíce zabýval slovenskými skladbami. V rámci těchto studií Heyduk napsal dvě knihy s drobnými písněmi a sešit *Cigánské melodie*. Roku 1857 vydal Josef R. Vilímek, Heydukův přítel, *Humoristické listy* a Adolf Heyduk do této literatury, jako přílohu, vložil jeho písně a to: *Kukačky* a *Holoubci*. Obě tyto písně patřily mezi první tištěné Heydukovy práce. Následně na to nakladatel František Šimáček, nabídl Adolfovy, že mu vydá tiskem jeho sbírku básní. První Heydukova kniha, která také obsahovala *Cigánské melodie*, vyšla v roce 1859.

²⁶ STREJČEK, F. *Adolf Heyduk*, sbírka životopisných monografií České hlavy, pořadatel Jan Emler, Nakladatel F. Topič knihkupec: Praha, s. 2-6.

Básnická činnost Adolfa Heyduka je neobyčejně rozsáhlá. V roce 1864 vydal druhou sbírku svých *Básní* a roku 1865 druhý svazek této sbírky. V roce 1883 vyšlo *Lesní kvítí*, které věnoval spisovateli J. Nerudovi. V roce 1875 vznikl v Lumíru *Milota z Dědic*. S datem 1877 vyšla v Lumíru *Píseň o bitvě u Kressenbrunu* a roku 1878 ve *Světozoru* *Mahomed*, v roce 1879 *Dědův odkaz*, *Dřevorubec*, *Kaplička v ssutinách*, *Za volnost a víru*, *Dudák* a další. V roce 1883 Heyduk napsal sbírku *V záziší*, r. 1884 *Na přástkách*, *Hořec a srdečník*, *Zaváté listy* a mnoho dalších. Literární tvorba Adolfa Heyduka byla nesmírně pestrá a bohatá. Nejvíce intimní a subjektivní jsou sbírky: *V záziší* (obsahují básníkovo šťastné manželství a následně ztrátu své dcery), dále *Zaváté listy* a *Pohádky duše*. Mnoho osobních dojmů obsahují i knihy, jejichž podnětem byly básníkovy cesty: *Jižní zvuky*, *Dozvuky vlaské*, *Básně*, *Z pouti na Kavkaz*, *Na vlnách*, *Ohlasy*, *Cigánské melodie*, *Cymbál a housle* z roku 1876, *Od Tater a Dunaje*, *Lesní kvítí*, *Cestou v polích* a mnoho dalších.²⁷

Adolf Heyduk Patřil k velkým obdivovatelům romantických umělců. Tento básník byl jediný ze skupiny „Májovců“, který zbýval jako svědek prvních slavných dob našeho literárního rozmachu. V období kolem roku 1848 pod tuhou vládou Bachova absolutismu bylo pro umělce, především spisovatele náročné politické období. Kvetlo jen ubohé příležitostné básnictví, témata vítání panství, veršované nekrology, památníkové a slavnostní verše. V době tohoto úpadku a útisku se začali objevovat nové ideje a nová hesla. Mladá generace básníků vzhlížela k mocnějším, svobodnějším a šťastnějším národům a snažila se rozšířit úzké obzory českého života a českého ducha. Žízňivé nadšence lákaly především kvetoucí literatury západních národů, protože v nich nalézali volnější myšlenky, jež je dokázaly povznést nad dusivou tíží domácí atmosféry.

²⁷ STREJČEK, F. *Adolf Heyduk*, sbírka životopisných monografií České hlavy, pořadatel Jan Emler, Nakladatel F. Topič knihkupec: Praha, s. 9-12.

V tomto duchu myšlenkového kosmopolitismu byl vydán roku 1858 Almanach „Máj“, jehož hlavními představiteli byli osobnosti Rudolf Myer, Vítězslav Hálek, Gustav Pflieger, Josef Barák, Jan Neruda a Adolf Heyduk, který miloval svůj národ, k němuž právem čítal i Slováky. Na sklonku svého života český spisovatel působil jako profesor kreslení na Písecké reálce až do roku 1890. V Písku trávil básník i svá léta odpočinku. Adolf Heyduk se dožil vysokého věku 88 let. Zemřel roku 1923.²⁸ Zbožňoval přírodu a krásu života. Zpěvnost lyriky Adolfa Heyduka dokazuje také fakt, že mnozí naši hudební skladatelé byli jeho texty inspirováni k hudebním skladbám, a to např.: Bedřich Smetana nebo Antonín Dvořák.²⁹

²⁸ STREJČEK, F. *Adolf Heyduk*, sbírka životopisných monografií České hlavy, pořadatel Jan Emler, Nakladatel F. Topič knihkupec: Praha, s. 6-8.

²⁹ Tamtéž, s. 13-16.

2.2 Písňový cyklus Cigánské melodie

Cigánské melodie, op. 55 tvoří sedm písní a vznikl roku 1880. V listopadu 1879 se při provedení Dvořákových *Slovanských rapsodií* na koncertě Vídeňských filharmoniků skladatel seznámil s českým tenoristou a vynikajícím interpretem písní Gustavem Walterem, který působil u Dvorní opery ve Vídni. Tento umělec ztvárnil řadu operních rolí ve Vídeňské státní opeře, kde účinkoval v dílech W. A. Mozarta a Richarda Wagnera. Ve svém důchodovém věku se zaměřil převážně na interpretaci písní Johannese Brahmsa a skladatele Antonína Dvořáka. Gustav Walter požádal Dvořáka o napsání nového písňového díla zvláště pro něho. Skladatel napsal písně na německý text, původem na překlady českých básní. Vybral si sedm čísel ze sbírky *Cigánské melodie* od Adolfa Heyduka. Básník sám přeložil zvolené texty do Německého jazyka, přičemž zachoval původní metrum.³⁰

V rytmické složce skladatel často použil prvky slovenské hudby. Pěvecká linka vychází více z celkového hudebního proudu a zároveň tvoří jeho hlavní složku. Jednotlivé písně byly komponovány s obvyklým skladatelovým smyslem pro formu a také pro kontrast a gradaci jednotlivých písní cyklu. Antonín Dvořák vybral a seřadil texty tak, aby se střídaly vážné s radostnými a ironické s melancholickými. Postupoval od oslavy volnosti k vyjádření lásky ke zpěvu a hudbě ve střední části, od níž se dostal ke chvále svobody. Premiéra *Cigánských melodií* se konala 4. 2. 1881 ve Vídni, kde písně provedl v rámci svého recitálu již zmíněný pěvec Gustav Walter. Písňový cyklus byl původně zkomponován pro tenor, ale existuje i ve verzi pro nižší nebo vyšší hlas (soprán), a je součástí koncertů k nejrůznějším příležitostem.

Původní vydání *Cigánských melodií* (1880 u vydavatele Simrocka v Berlíně) obsahovalo pouze německé texty. Teprve další vydání, které přepracoval Antonín Dvořák, (1881) mělo i znění české a anglické. Česká verze textů byla ovšem oproti původním Heydukovým básním skladatelem poněkud pozměněná.

³⁰ KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 64. ISBN 978-80-7405-350-4.

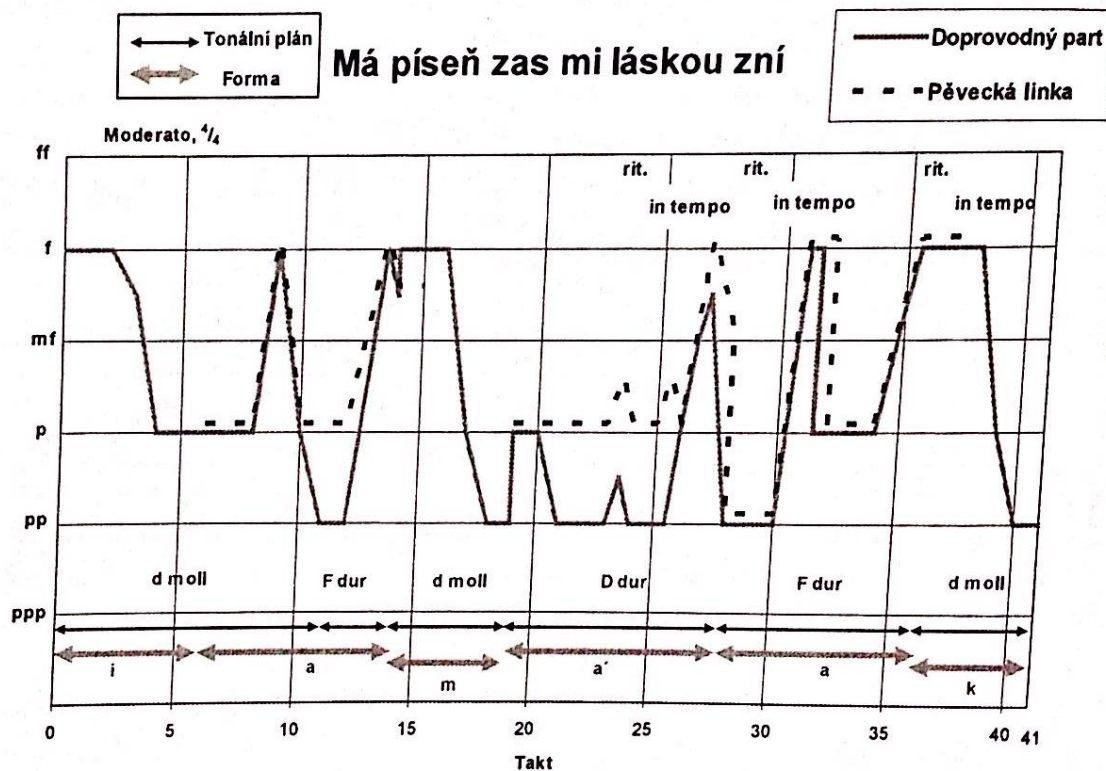
Text písní spíše odpovídal upravenému znění třetího vydání Heydukových básní. V předmluvě k *Cigánským melodiím* v tomto třetím vydání sám Heyduk upozornil na provedené změny. Dvořák použil ke zhudebnění původní, neupravenou verzi textu.³¹ Co se týče obsahové stránky cyklu *Cigánské melodie*, tak byly v cizině často považovány za národní písně, a to jak svým nápěvem, tak i textovou předlohou. To jen potvrzuje, jak šťastně se zde spojily invence obou autorů (Antonína Dvořáka a Adolfa Heyduka).

Z hlediska obsahu lze skladby rozdělit do tří skupin – na opěvující svobodu, vyjadřující lásku k hudbě a ty, ve kterých je v touze po volnosti s lehkostí přijímána smrt jako osvobození od všeho. Věrný svému stylu Antonín Dvořák naprosto pominul erotický náboj básní a zdůraznil pouze lásku ke zpěvu, která působí na člověka jako terapie.³² Jednotlivé písně cyklu *Cigánské melodie* se nazývají: *Má píseň zas mi láskou zní, Aj! Kterak trojhranec můj přerozkošně zvoní, A les je tichý kolem kol, Když mne stará matka, Struna naladěna, Široké rukávy, Dejte klec jestřábu.*

³¹KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 65-66. ISBN 978-80-7405-350-4.

³² Tamtéž, s. 91.

2.2.1 Má píseň zas mi láskou zní

Obr. 1 - Zdroj dynamického schématu písně Má píseň zas mi láskou zní (zdroj: Kroupová, 2014)

Již v prvním vydání provedl Dvořák v textu této skladby značnou proměnu. Přikomponoval k původně dvouslokové básni třetí sloku, kterou vložil doprostřed. Textovou předlohu Roberta Kellera do češtiny přeložil Adolf Heyduk. Textovou složku první písně Dvořák použil téměř beze změny. Dynamické schéma najdete na Obr. 1. Skladba má formu stroficko-variační (aáa). Výrazný rytmický motiv, ze kterého vystupují sledy šestnáctinových sextol, je shodný v introdukci, mezihrách i kodě a tvoří tak osu celé písně.

Ukázka 1 - Má píseň zas mi láskou zní (zdroj: Kroupová, 2014)

Chromatické sextoly prolínají části (a) a společně s mollovou tóninou umocňují tklivou náladu textové předlohy. Vybočení do paralelní durové tóniny na konci prvního dílu nechává závěr sloky vyznít optimističtěji. Tento kontrast radosti a smutku je v souladu s hlavní myšlenkou básně – přijímání smrti jako oproštění se od všeho.

Druhá sloka (á) se liší nejen melodickou linkou a stylizací klavírního doprovodu, ale také tóninou. Tóninu d moll vystřídá tónina D dur, a tím dává do pohybu sdělení této sloky. Spád písně urychluje chybějící mezihra mezi částmi (á a a). Přejít zpět do tóniny F dur za použití mollového šestého stupně opět podpoří vzrůstající naléhavost písně.³³

vol - ně z ňa - der prou - di, zpěv vol - ně z ňa - der prou - di. Má pí - seň hlu - čně
 froh mein Sang er - schal - len, kann froh mein Sang er - schal - len. Mein Lied er - tönt voll
 song grows clear - er, my song grows strong - er. My song rings out in

Ukázka 2 - Má píseň zas mi láskou zní (zdroj: Kroupová, 2014)

³³ KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 67-69. ISBN 978-80-7405-350-4.

Závěrečná část doslovně neopakuje část první. Hudba je zde o něco dravější, a tak podtrhuje odvážné verše básnické předlohy. Tónorod je od začátku durový. Charakter klavírního doprovodu se od první části nejmó výrazněji odlišuje při zvukomalebném prokreslení verše „*bouře běží plání*“. Akordy dlouhých hodnot se promění v jednohlasé dvaatřicetiny, které jdou sestupným oktávovým skokem v taktu č. 32 unisono. Mollová koda zklidňuje běh hudby a postupně vrací píseň do počáteční tklivé nálady.

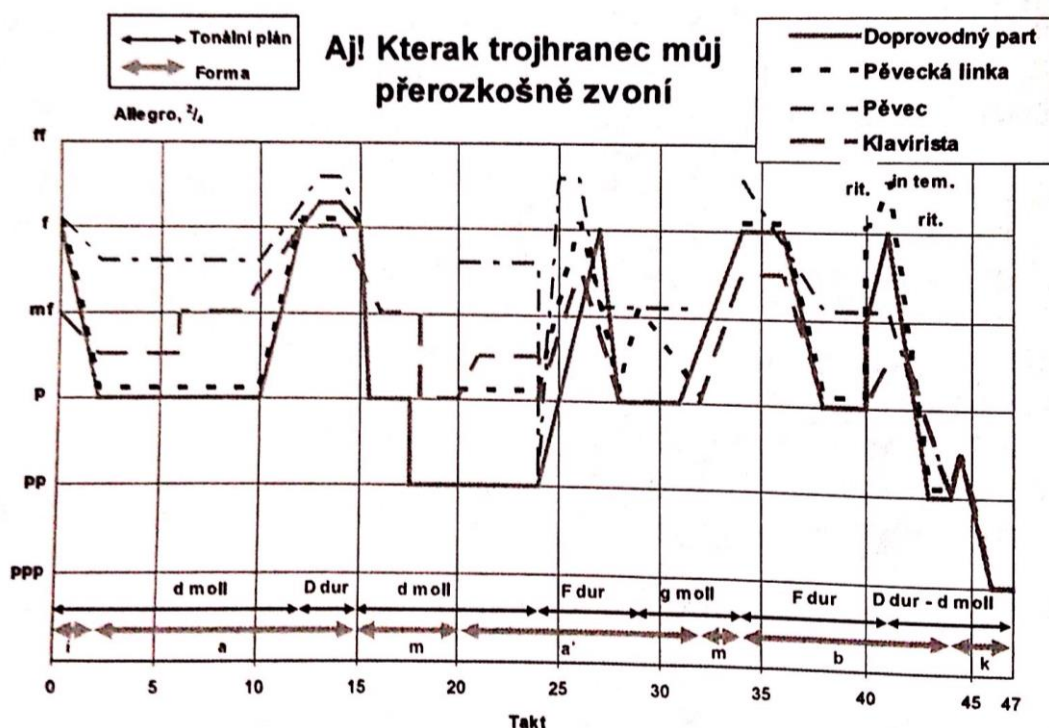
Interpretace písně:

Tato skladba otevírá cyklus. Začátek sloky vždy tvoří sousloví „*má píseň*“. Každé ze tří čtyřverší má vlastní náladu, ačkoliv všemi jako spodní proud prolíná touha. Dvořákovo kompoziční mistrovství následně tyto nálady hudebními prostředky umocňuje. První sloka je plná toužebného očekávání. Její komorní náladu vystihují zájmena „*mi* a „*svůj*“ a dále příslovce „*tajně*.“ Jedná se o slova vypovídající o osobní intimitě. Interpretace by proto měla být mírná a ze zpěvu by mělo nacházet napětí. Ve druhé sloce vystupuje na povrch touha s nádechem nostalgie.

Druhá sloka se oproti té první otevírá do vnějšího prostoru. Díky durové tónině se zde otevírají možnosti výraznějšího a jiskrnějšího přednesu. Například melodicky poklidné „*když světem noha bloudí*“ kontrastuje s následujícím „*jen rodné pustý dálnou*“, kde se melodická linka rozvíjí na malé ploše a dává tak větší možnosti výrazu a práci s barvou hlasu. Začátek poslední sloky „*má píseň hlučně láskou zní*“ je náhle v pianissimu. Ve třetí sloce skladba graduje a nachází se zde její vrchol. V poslední části je naplno vyslovena již zmíněná hlavní myšlenka básně, a sice radostné vítání smrti jako prostředku k oproštění se od všeho pozemského. Závěr lze podat téměř operně. *Má píseň zas mi láskou zní*, patří k obtížnějším písním cyklu.³⁴

³⁴ Tamtéž, s. 70.

2.2.2 Aj! Kterak trojhranec můj přerozkošně zvoní

Obr. 2 - Zdroj dynamického schématu notového zápisu písně *Aj! Kterak trojhranec můj přerozkošně zvoní* (zdroj: Kroupová, 2014)

Text druhé písně byl Dvořákem téměř nezměněn. Sice na začátku k básni skladatel přidal slabiku „Aj,“ jejím přidáním ale jen podtrhl charakter Heydukovy básnické řeči. Jelikož je píseň velmi emotivní, není možné notovým zápisem vyjádřit všechny drobné dynamické změny. Píseň obsahuje malou formu třídlínou (*aáb*). Stejně jako v předchozí písni se zde projevuje touha po volnosti, díky níž se s lehkostí přijímá smrt jako oprostění od všeho. K tomuto vnímání se druží další myšlenka, a to náklonnost a láska k hudbě. První část (*a*) začíná v mollové tónině a v posledním trojtaktí se mění v tóninu durovou. Neustále běžící šestnáctiny v doprovodném partu připomínají cimbálové figury. Druhá strofa básně myšlenkově vyrůstá z první části, přestože se od sebe v druhé větě liší harmonicky i melodicky. Část (*b*) je tvořena opakováním druhého dvouverší předchozí části a vrací se do tóniny F dur. Melodickou linku jejího prvního verše však tvoří zcela nový motiv.

Klavírní doprovod je zde rytmicky členitější a dynamicky vypjatější než v předchozích dvou částech. Kombinování tónin dur a moll je logickým vyústěním skladatelova vcítění do všech významových nuancí básně.³⁵

Interpretace písně:

Druhá píseň patří k více interpretovaným skladbám. Při interpretaci této skladby je nutné pečlivě vystihnout radostnou náladu ze života a hudby a zároveň se citlivě přiblížit tématice smrti jakožto nedílnou součástí životního cyklu. Při úvodním dvoutaktí, kdy se nejprve ozve samotný hlas a teprve poté se připojí klavír, je obzvláště působivým momentem.

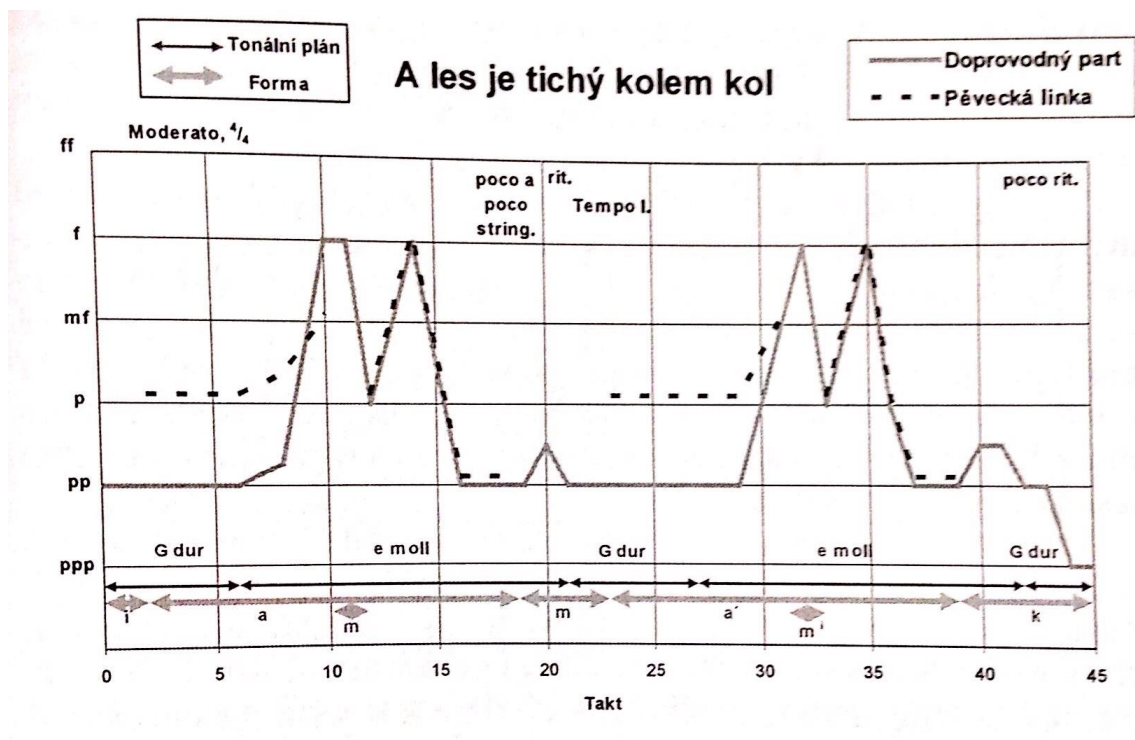
Ukázka 3 - Aj! Kterak trojhranec můj přerozkošně zvoní (zdroj: Kroupová, 2014)

Pro první sloku jsou důležitá slova *přerozkošně*, a také slova *píseň* a *smrti*. Klenutou melodickou linku sloky, jehož sdělení vyžaduje prostor a velikou kantilénu, je potřeba vykreslit o něco měkčeji. Druhá sloka je poněkud naléhavější než první sloka. Představa smrti je zde konkretizována v procesu umírání a připodobněna k pomyslnému ukončení životních strastí i radostí. V dynamice se objevují prudší výkyvy a ty přicházejí postupně ve vlnách. Poslední část začíná významovým vrcholem celé písně.

³⁵ Tamtéž, s. 73.

Ačkoliv se to vůbec nezdá a na první pohled není tato píseň interpretačně nijak zvlášť obtížná, pro vyjádření niternosti a pravdivosti textu, je však potřeba vnímat celou báseň podstatně citlivěji.³⁶

2.2.3 A les je tichý kolem kol

Obr. 3 - Dynamické schéma písně A les je tichý kolem kol (zdroj: Kroupová, 2014)

V této skladbě provedl Dvořák více drobných změn, které umožňují lepší vokalizaci. Píseň má formu stroficko-variační (aá) a jejím hlavním obsahem je vyjádření lásky k hudbě, konkrétně zpěvu. Obě dvě sloky písně jsou téměř shodné. Liší se mírně pouze v melodických linkách, a pouze v jednom místě se odlišují harmonicky. U obou slok se stejným způsobem proměňuje tónina G dur v paralelní e moll. V obou slokách je druhé dvouverší odděleno dvoutaktím, kde se zpěvní hlas odmlčí, a ve kterém je připomenut předchozí motiv melodické linky.

³⁶ KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 74-75. ISBN 978-80-7405-350-4.

Mezihra je rozdělena na dvě části- první část tvoří sled sekvencovitých postupů, ve kterých se objevuje výrazný rytmický motiv ze závěru melodické linky a druhá část je tvořena opakováním introdukce.³⁷

Interpretace písně:

Tato píseň se pokládá za velice náročnou, jak po intonační stránce, tak i z hlediska obsahu textu. Hlavní myšlenkou básně je hluboká a opravdová láska k hudbě a zpěvu. Atmosféru Dvořák umocňuje opakováním veršů uvnitř každé sloky. První sloka je velmi osobní a plná odevzdanosti. Druhá naopak postupně hovoří obecněji. Nálada se také proměňuje od odevzdanosti až k náznaku určitého vzdoru. Závěrečné slovní spojení „*ten žije*“, je vrcholem celé písně. Tato píseň má své vlastní, neuspěchané tempo, které je nutné dodržet, stejně tak jako stále přítomnou intimitu sdělení.³⁸

dim. *pp*

ži - je, ten ži - je!
Lied - ver - ge - hen!
mor - row, the mor - row!

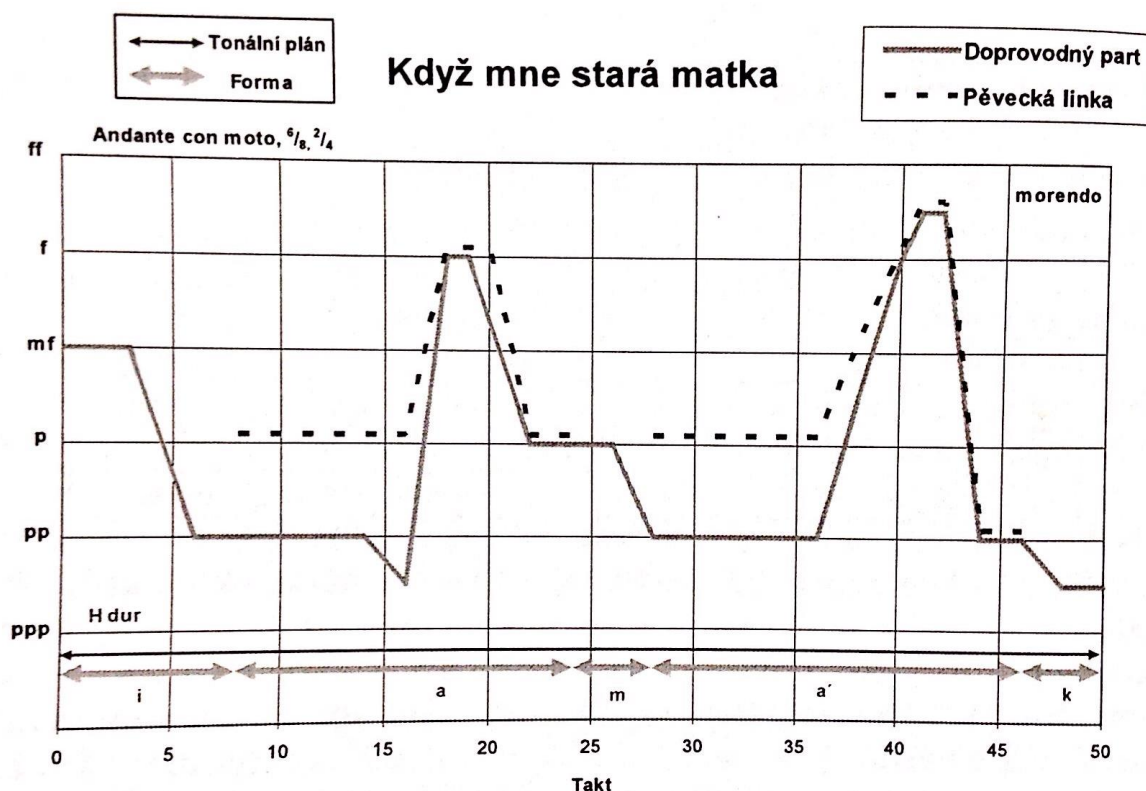
p *pp*

Ukázka 4 - A les je tichý kolem kol (zdroj: Kroupová, 2014)

³⁷ Tamtéž, s. 77.

³⁸ KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 77-78. ISBN 978-80-7405-350-4.

2.2.4 Když mne stará matka

Obr. 4 - Dynamické schéma písně Když mne stará matka (zdroj: Kroupová, 2014)

Zatímco charakter klavírního doprovodu zůstává v levé ruce po celou píseň téměř stejný, pravá ruka střídá rytmizované akordy (v části *a* v některých místech obohacené o melodické ozdoby) s jednohlasým motivem, který je ozdobený melodickými tóny postupujícím v sestupných sekvencích. Tyto sekvence určují hudební charakter introdukce, mezihry *i* kody.

Interpretace písně:

Čtvrtá píseň patří mezi nejznámější nejen tohoto cyklu, ale také patří k nejslavnějším dílům v rámci veškeré Dvořákovy písňové tvorby. Je velice často interpretována v rámci koncertů, obřadů a jiných slavnostních akcí, a to jak na domácí půdě, tak i v zahraničí.

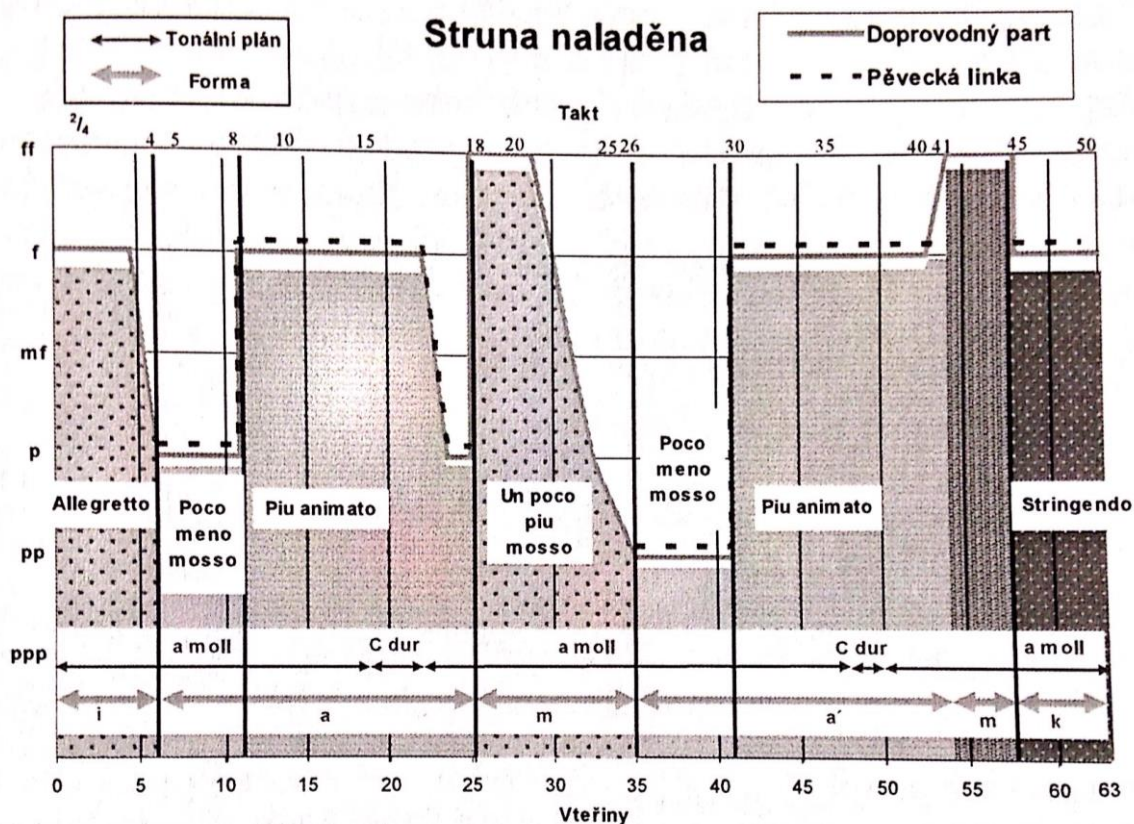
Textová složka je velmi opravdová, nepůsobí ironicky a ve spojení s Dvořákovým citem pro písňový útvar z ní činí ozdobu koncertních programů. Textová složka má za úkol vykreslovat dva obrazy, které jdou zároveň lineárně i paralelně. Jedná se konkrétně o vzpomínku na matku v obou strofách. Začátky obou slok se zpívají polohlasem, a tím předurčují způsob křehkého přednesu. Celá píseň nepotřebuje přílišné důrazy a kvartové skoky směrem nahoru se odehrávají velice plynule. Druhá sloka je o něco dynamičtější než první. Melodický vrchol tvoří v taktu č. 39 slovo „děti“, ale vrchol významový i dynamický tvoří zhudebnění následujícího sousloví „hrát a zpívat“, jehož vypjatá dynamika kontrastuje s navazujícím náhlým propadem o více než tři dynamické stupně během dvou taktů. Klíčová slova, která se opakují, postupně slábnou až v ozvěnu s povzdechem v závěrečném dvoutaktí. Píseň *Když mne stará matka* je niterná, intimní, něžná a obsahuje také hluboký cit a vášně.³⁹

Musical score for the song "Když mne stará matka" by Antonín Dvořák. The score is in G major (one sharp) and 3/4 time. It shows two staves of music with lyrics in Czech. The first staff contains the lyrics "když ci - gán - ské dě - - - ti hrát a" and the second staff contains "zpí - vat, hrát a zpí - vat u - - - čím!". The score includes dynamic markings such as "dim." and "pp", and measure numbers 40 and 45.

Ukázka 5 - Když mne stará matka (zdroj: Kroupová, 2014)

³⁹ KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 80-81. ISBN 978-80-7405-350-4.

2.2.5 Struna naladěna

Obr. 5 - Dynamické schéma písničky Struna naladěna (zdroj: Kroupová, 2014)

V textu páté písničky se skladatel zaměřil především na opakování slov uvnitř textu. Píseň má formu stroficko-variální (aá) a její hlavní myšlenkou je láska k hudbě a přijetí smrti jako definitivní volnosti. Zde se, podobně jako u písničky „Aj! Kterak trojhranec můj“, objevuje balancování mezi vážností a ironickým patosem s klavírním doprovodem cimbálového rázu. Tato skladba je však jediná, jejíž introdukce doslovně předjímá začátek pěvecké linky. Obě části slok jsou téměř stejné po stránce harmonické, melodické a totožná je i práce s částmi textu uvnitř veršů. Každá sloka je hudebním zpracováním rozdělena do dvou odlišných bloků po dvou dvouverších, přičemž první dvouverší má svižný taneční ráz a druhé má pozvolnější tempo a širokou, akcentovanou melodii v klavírním doprovodu.

45 *f stringendo*

Stru-na na-la-dě-na, ho-chu, toč se ko-lem!
 Rein-ge-stimm die Sai-ten! Bur-sche tanz' im Krei-se!
 Take your bow and fid-dle, Join in song and laugh-ter!

stringendo

[*f*]

And. sempre

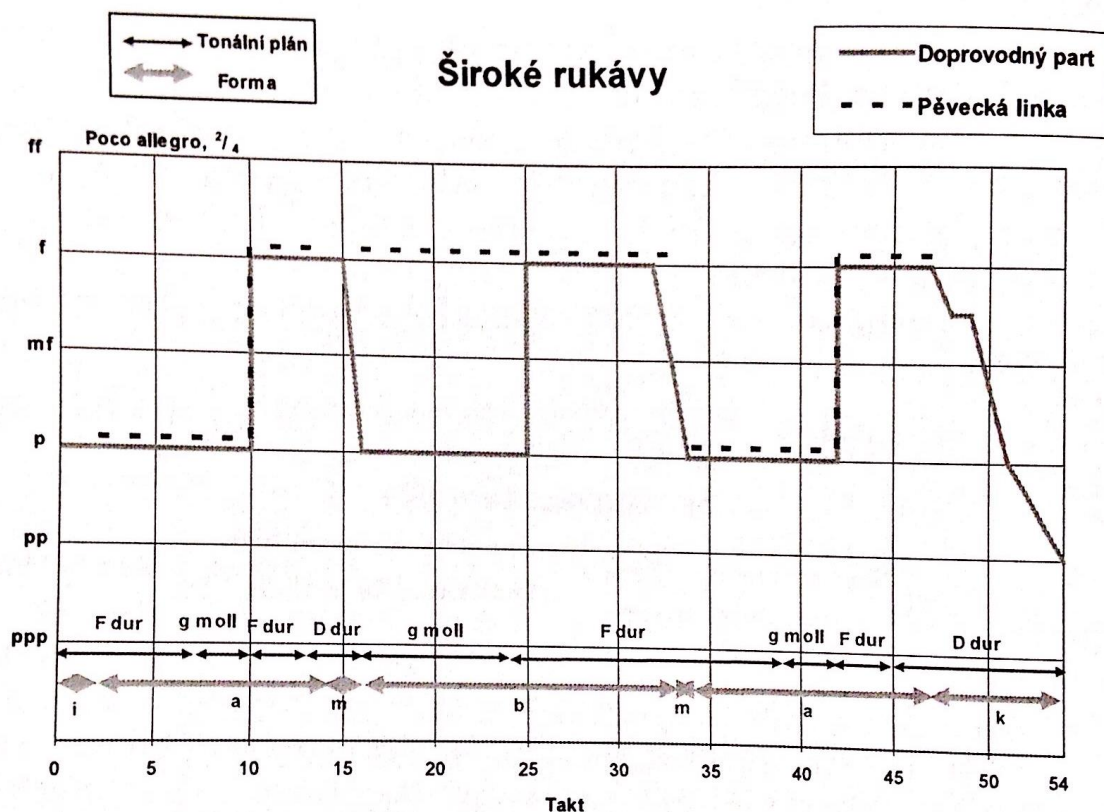
50

Ukázka 6 - Struna naladěna (zdroj: Kroupová, 2014)

Interpretace písně:

Pátá píseň bývá velice často interpretována. Díky svižnému tempu i výraznému rytmu je píseň oblíbenou součástí nejrozmanitějších koncertů. Jednotlivé sloky na sebe navazují časovou posloupností, píseň postupně graduje od začátku do konce. Jednotlivé sloky mají svou vlastní dynamiku. Toto uspořádání spolu s náhlými změnami dynamiky dotváří vzrušenou atmosféru písně. Interpretací úskalí písně je obdobné jako v písni druhé. Zdá se být na první pohled jednoduchá a prostá, ale skrývá v sobě niternost a naléhavost, kterou je potřeba správně a citlivě interpretovat.

2.2.6 Široké rukávy

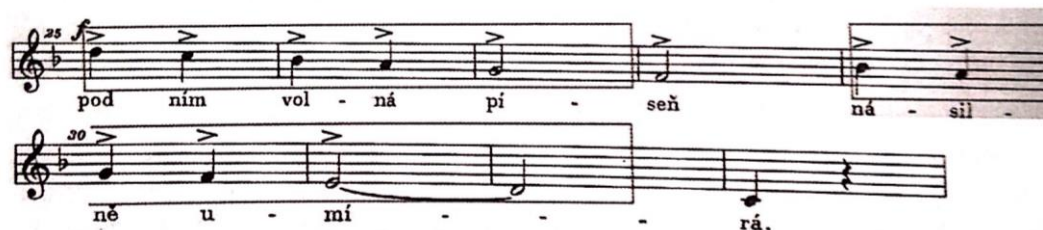
Obr. 6 - Dynamické schéma písně Široké rukávy (zdroj: Kroupová, 2014)

Píseň tvoří malá forma třídlílná (*aba*). Hlavní myšlenkou je oslava svobody. Hudba je jakýmsi prostředkem k vyjádření této svobody a volnosti. Krátká čardášová introdukce předjímá náladu písně synkopickým klavírním partem, ze kterého vyplouvá velmi nenásilnou formou klenutá melodie přizdobená na lehkých dobách šestnáctkami. Krajní části jsou dle textu rozděleny do pravidelných čtyřtaktů. Melodická linka je nejprve svěží a při opakování druhého dvouverší je zatěžkaná. V obou částech skladatel pracuje stejně i s klavírním doprovodem a každé dvouverší podbarvuje odlišným stylem hry v pravé ruce. I když kontrastní část (*b*) nepracuje s žádnou částí textu vícekrát, její rozsah je téměř o polovinu větší než u krajních částí.

Dvořák zde zkomponoval širokou, akcentovanou melodii ve čtvrtových a půlových hodnotách, která zhudebňuje dva první verše stejně, a zároveň vystačí s pouhými dvěma tóny. Melodická linka druhého dvouverší obsahuje augmentaci sekvencovitého motivu z části (a). Naopak v souladu s krajními částmi je zachován proměnlivý charakter hry v pravé ruce klavírního doprovodu. Ve všech částech písně je také stejný zřetelný nástup výchozí tóniny F dur pokaždé v posledním zhudebněném dvouverší. V kodě je připomenutá synkopická část klavírního doprovodu prostřední části.

(takt 25–33)

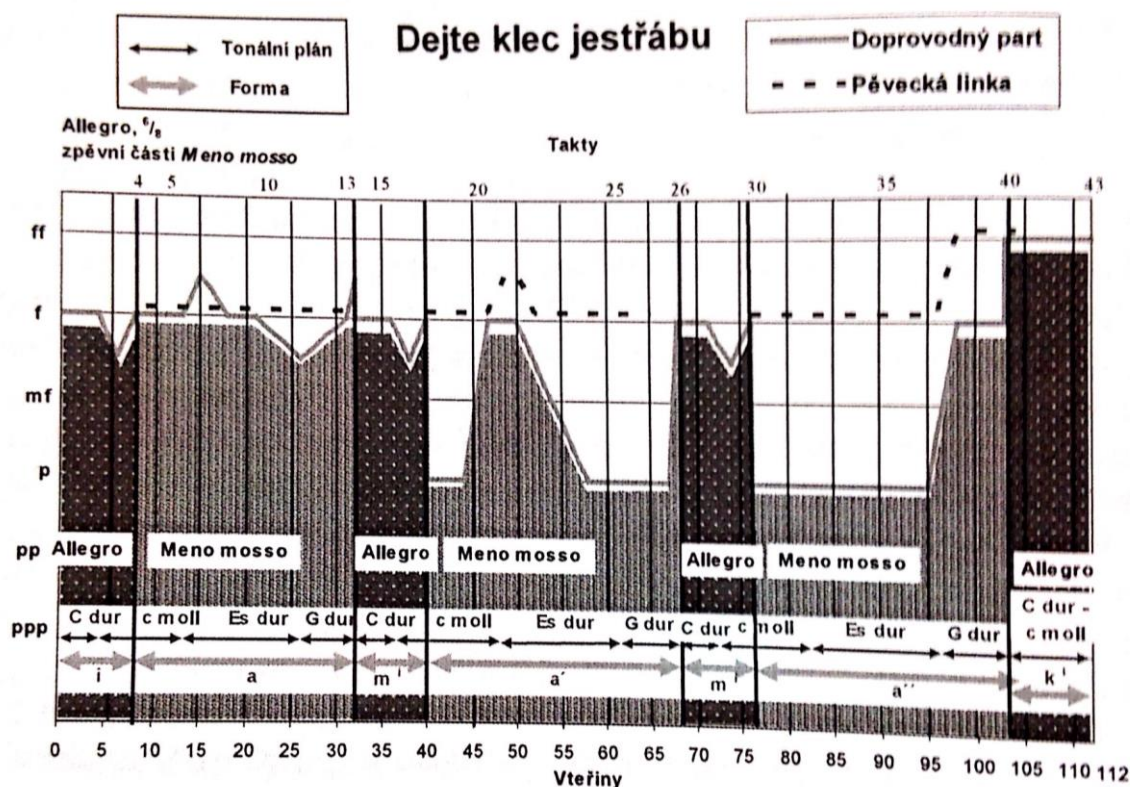
Ukázka 7 - Široké rukávy (zdroj: Kroupová, 2014)

Interpretace písně:

Šestá skladba se v koncertních programech objevuje zhruba stejně často jako píseň Struna naladěna, neboť jejich jednotlivá sdělení spolu účinně a přitom nenásilně kontrastují. Všechny části písně „Široké rukávy“ vyjadřují ústřední myšlenku, tj. oslavu volnosti, ale každá z nich to provádí jiným způsobem. Obě krajní části popisují pozitiva volnosti, prostřední část písně vidí negativa její absence. První sloka s sebou nese radostné sdělení, jehož emotivnost je znásobena zatěžkaným opakováním druhého dvouverší v zesílené dynamice a odlišném hudebním zpracování. Prostřední část má o něco temnější tón. Ke konci se objevuje opět volnost, která je celým symbolem tohoto kusu. Závěrečná část spojuje atmosféru obou předchozích slok.

Počáteční bezstarostnost a radost postupně vyúsťuje do závěru spleteného z nadsázky a naléhavosti podtržené přímým oslovením. Poslední dvouverší obsahuje vrchol celé skladby.⁴⁰

2.2.7 Dejte klec jestřábu

Obr. 7 - Dynamické schéma písně Dejte klec jestřábu (zdroj: Kroupová, 2014)

V textu závěrečné písně skladatel provedl tři změny v jednotlivých slovech. Kromě toho pomocí opakování sousloví „k volnosti“ autor pozměnil uspořádání posledních dvou veršů. Píseň tvoří formu troficko-variální (aá á'). Ústřední myšlenkou této písně je chvála volnosti a svobody, jako u písně předchozí, ale způsob této chvály je odlišný.

⁴⁰ KROUPOVÁ, L. *Písně tvorbě Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 86-88. ISBN 978-80-7405-350-4.

Namísto furiantské radosti nastupuje procítěný chvalozpěv. Tři strofy postupně gradují a spojují dvoutaktový motiv, který se opakuje v durovém i mollovém tónorodu. Ten samý motiv vytváří introdukci i kodu. Jednotlivé strofy písně nejmórazněji odlišuje sazba klavírního doprovodu. V první sloce se objevují akordy rytmizované shodně s melodickou linkou, která je kopírována vrchním hlasem akordů v horní osnově. Úvodní dva takty jsou v obou osnovách unisono. Ve druhé strofě se objevují pravidelné melodické kroky v basu, které zajišťují hybnost sloky, zatímco pravá ruka vyplňuje prostor mezi basovou linkou a melodií neutuchajícím tremolem. V poslední strofě se objevuje nápodoba stále divočejší cimbálové hry, která s postupně se zvyšující závažností textové předlohy kontrastuje svou rozmanitostí. Koda tvoří čtyři takty a zakončuje celý cyklus v optimistickém C dur.

Interpretace písně:

Sedmá píseň uzavírá cyklus velmi emotivně. Její sdělení, které postupně graduje, nejlépe vyznívá s celým cyklem. První část má oznamující charakter bez větších vzruchů. Druhá část rozvíjí text první sloky. Zde píseň začíná gradovat. Vedení basové linky v levé ruce klavírního doprovodu pomáhá navodit dojem širokého prostoru a kolísavé tremolo v pravé ruce pomáhá vytvářet napětí. Poslední sloka končí skutečně romantickým rozmachem, při kterém jde veškerá dosavadní zdrženlivost stranou. Melodie prvních tří veršů je podbarvena odlehčeným doprovodem. Výsledkem je nečekané zvrucnění atmosféry. Závěrečný verš s vrcholem písně se odlišuje. Díky změnám v textové předloze není dodržen způsob práce s textem předchozích dvou částí. Náhlý rozmach melodie spolu se zvýšením dynamiky a změnou charakteru doprovodné linky (sestupné oktávové skoky, které jsou ve druhé polovině verše v obou osnovách unisono) tvoří velice efektní zakončení. Píseň *Dejte klec jestřábu* je důstojným a zároveň optimistickým uzavřením celého cyklu, a to jak citlivě vybranou básní, tak jejím procítěným hudebním zpracováním.⁴¹

⁴¹ KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka (analýza vybraných cyklů)*, 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014, s. 88-91. ISBN 978-80-7405-350-4.

3 VÝZKUMNÁ ČÁST

3.1 Hlavní dílčí cíle práce

Hlavním záměrem bakalářské práce je detailněji přiblížit písňový cyklus *Cigánské melodie*, op. 55 od českého hudebního skladatele Antonína Dvořáka. Cílem je také krátké zamyšlení nad tímto písňovým cyklem, které vzniklo díky rozhovorům s vybranými studenty Akademie múzických umění v Praze, kteří studují obor Zpěv na Hudební a taneční fakultě na Katedře zpěvu a operní režie.

Dílčí cíle:

- Zjištění, jak vnímají jednotliví studenti operního zpěvu na HAMU, českého hudebního skladatele Antonína Dvořáka a jeho písňovou tvorbu.
- Zamyšlení respondentů nad písňovým cyklem *Cigánské melodie* z hlediska nálady a emočního rozpoložení díla.
- Jestli jednotliví studenti zpěvu na HAMU celý písňový cyklus *Cigánské melodie*, nebo alespoň jeho část zpívali a při jaké příležitosti.
- Ověření, zdali studenti zpěvu na HAMU vnímají celý cyklus nebo jeho jednotlivé písně jako náročné z hlediska interpretace, a v čem tato problematika spočívá.
- Zjištění, která píseň z cyklu je pro respondenty nejoblíbenější a proč.
- Doporučení, jaké cílové skupině a při jaké příležitosti by studenti písňový cyklus *Cigánské melodie* interpretovali.

3.2 Design výzkumu

Kvalitativní výzkum: V rámci realizace cíle práce a získání odpovědí stanovených dílčích cílů byl zvolen kvalitativní výzkum: rozhovor. Vzhledem k orientaci a tématu výzkumu považuji tento typ za velmi vhodný.

3.3 Výzkumné otázky

1. Jaký máte vztah k tvorbě českého hudebního skladatele Antonína Dvořáka a k jeho písňovému cyklu *Cigánské melodie*?
2. Měla/Měl jste někdy možnost zpívat písňový cyklus nebo alespoň výběr z písňového cyklu *Cigánské melodie*? Při jaké příležitosti?
3. Jak vnímáte písňový cyklus *Cigánské melodie* z hlediska nálady a emočního rozpoložení jednotlivých písní?
4. Jak vnímáte písňový cyklus *Cigánské melodie* z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní?
5. Jakou píseň z cyklu *Cigánské melodie* máte nejraději a proč?
6. Jaká píseň z cyklu *Cigánské melodie* se vám zdá nejnáročnější a proč?
7. Jakému okruhu posluchačů a při jaké příležitosti byste písňový cyklus *Cigánské melodie* doporučili?

3.4 Metody výzkumu

Výzkum byl realizován pomocí metody rozhovoru s vybranými studenty Akademie múzických umění v Praze, kteří studují obor Zpěv na Hudební a taneční fakultě na Katedře zpěvu a operní režie. Vzhledem k výzkumnému vzorku, kterým byli jednotliví studenti, byl zvolen polostrukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Tento typ rozhovoru umožňuje použít předem připravené otázky a strukturu rozhovoru, přičemž pořadí jednotlivých otázek lze měnit či přizpůsobit dané situaci. Jednotlivé otázky rozhovoru byly uvedeny v seznamu příloh.

3.5 Výběrový soubor a místo výzkumu

Základním souborem bylo celkem osm studentů Akademie múzických umění v Praze, kteří studují obor Zpěv na Hudební a taneční fakultě na Katedře zpěvu a operní režie. Jejich výběr byl proveden na základě jednotlivých kritérií, a to podle: pohlaví, studijního ročníku, hlasového oboru, a také dle jejich možností a zájmu podílet se na bakalářské práci. Výzkumný rozhovor tvořilo osm studentů, kterým bylo položeno sedm otázek.

Data jednotlivých respondentů se sbírala tím způsobem, že se autorka sešla s některými studenty zvláště v jejich volném čase a provedla s nimi rozhovor, nebo jim zaslala výzkumný rozhovor v elektronické podobě.

3.6 Studenti Akademie múzických umění v Praze, kteří studují obor Zpěv na Hudební a taneční fakultě na Katedře zpěvu a operní režie.

3.6.1 Respondent č. 1, Tereza: 1. ročník bakalářského studia, hlasový obor – soprán

Vyhodnocení rozhovoru:

Hned v první otázce respondentka uvedla, že má k samotnému skladateli a jeho hudbě velmi kladný vztah. Svěřila se, že tvorba Antonína Dvořáka je velmi hluboká a emotivní z důvodu těžkého autorova života.

Studentka HAMU zpívala Dvořákovo výběr písní z cyklu *Cigánské melodie* na koncertu Kruhu přátel hudby.

Náladu a emoční rozpoložení písňového cyklu *Cigánské melodie* Tereza přirovnává k naturální vášni a touhou po svobodě. Celý písňový cyklus popisuje temperamentního člověka, který se nenechá spoutat pravidly. Dvořák obdivoval nezkrotnost Cigánů, kteří se nenechali ovládat normami společnosti a prahli po svobodě. To se celé odráží na náladě jednotlivých skladeb.

Z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní respondentka uvádí, že k uvěřitelné interpretaci umělec potřebuje disponovat určitými životními zkušenostmi, empatií a schopností vcítit se do charakteru jednotlivých písní, a že je nezbytné porozumět cyklu jako jednomu celku. Jelikož jsou písně poměrně náročné svým rozsahem i dynamikou, je vhodnější vybírat k interpretaci zkušenější a technicky zralejší pěvce. Tereza označuje celý cyklus za velice těžký, protože je velmi složité celkově pochopit charakter jednotlivých písní a následně je kvalitně interpretovat.

Studentka HAMU má nejraději části cyklu: „*Když mne stará matka*“ a „*Dejte klec jestřábu*“. Obě písně mají krásný osobitý text. Úžasně spolu kontrastuje v první písni melancholická a v druhé energická a zpěvná melodie.

Tereza by písňový cyklus *Cigánské melodie* doporučila všem posluchačům klasické hudby při nejrůznějších příležitostech bez jakéhokoliv omezení.

3.6.2 Respondent č. 2, Zuzana: 2. ročník bakalářského studia, hlasový obor – soprán

Vyhodnocení rozhovoru:

Respondentka uvedla, že Antonína Dvořáka považuje za geniálního českého skladatele. Miluje jeho hudbu jak komorní, tak písňovou včetně i té operní. Tvorba Antonína Dvořáka je pro ni jedním ze základních pilířů naší české hudební tradice.

Posluchačka HAMU zpívala Dvořákovo výběr písní z cyklu *Cigánské melodie* na koncertech Pražské konzervatoře.

Písňový cyklus *Cigánské melodie* z hlediska nálady a emočního rozpoložení Zuzana vnímá jako energický kus, který obsahuje dramatické prvky.

Z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní respondentka uvádí, že písňový cyklus *Cigánské melodie* klade poměrně vysoké nároky na interpreta, ale posluchačsky je naopak velmi vděčným a oblíbeným dílem. Důležité je upozornit na fakt, že se běžně praktikuje ve dvou hlasových verzích, a to pro nižší nebo vyšší hlas. Cyklus je tak možno vnímat v pestrých barvách různé výšky. Dle názoru studentky HAMU cyklus více sluší barevnějším hlasům, které dokážou přesněji vyjádřit niternost a hloubku jednotlivých písní.

Zuzana má nejraději píseň: „*Když mne stará matka*“, která je pro ni tklivá a plná emocí.

Náročnost písňového cyklu studentka HAMU vidí v celkovém pojetí ze strany interpreta. Člověk nesmí spadnout do povrchního vyjádření cyklu.

Je důležité se při interpretaci snažit přiblížit k tradici cigánů, vcítit se do jejich způsobu myšlení, a při tom dbát na vysokou technickou úroveň zpěvu.

Respondentka by písňový cyklus *Cigánské melodie* doporučila okruhu poučených posluchačů jako součást písňového večera v menším sále, kde se dá dobře pracovat s akustikou i diváky.

3.6.3 Respondent č. 3, Jan: 2. ročník bakalářského studia, hlasový obor – baryton

Vyhodnocení rozhovoru:

Respondent uvedl, že je Antonín Dvořák jeho nejoblíbenější skladatel a má k této osobnosti vřelý vztah.

Jan zpíval Dvořákovo výběr písní z cyklu *Cigánské melodie* na hodinách u svého profesora.

Náladu a emoční rozpoložení písňového cyklu *Cigánské melodie* student HAMU vnímá a posuzuje jako celek. Nejvíce se mu na písních líbí pomíjivost nálad a pocit životní svobody možná tak příznačná pro „cigány“. Tento povahový rys Dvořák u této kultury obdivoval a chtěl ho v cyklu co nejpřirozeněji zaznamenat a vystihnout. Lze v tomto jistém smyslu najít i spojitost s politickou touhou po svobodě, čímž se myslí vymanění českého národa z rakousko-uherského útisku.

Z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní respondent uvádí, že písňový cyklus *Cigánské melodie* klade poměrně vysoké nároky na interpreta z hlediska vyjádření pomíjivosti nálad. Například u písní, které na sebe navazují: „*Když mne stará matka*“ a „*Struna naladěná*“. V první části „cigán“ v sentimentu a v slze vzpomíná na matku, načež dále toto citlivé rozpoložení doslova roztrhá na kusy v písni „*Struna naladěná*“. Zde je výborně zobrazena ona pomíjivost nálad a to je pro interpretaci nesmírně náročné. Nejtěžší na interpretaci celého cyklu je pro Jana vtáhnout posluchače do děje a udržení napětí, a to po celou dobu zpívání i v pauzách.

Pokud by se toto umělci nepodařilo, cyklus by působil jako přehlídka krátkých písní a publikum by si neodneslo takový umělecký zážitek.

Mladý umělec má nejraději píseň: „*Když mne stará matka*“, která je pro něj sentimentální a slzavá. Další nejoblíbenější je k ní kontrastní „*Struna naladěná*“, která září a hýří energií a nespoutanou svobodou těla i duše.

Respondent by písňový cyklus *Cigánské melodie* doporučil širšímu publiku na jeho vlastním koncertu. Zde by se mohly například porovnávat písňové cykly *Cigánské melodie* Antonína Dvořáka spolu se stejnojmennými písněmi Johanese Brahmsa nebo Karla Bendla.

3.6.4 Respondent č. 4, Jakub: 3. ročník bakalářského studia, hlasový obor – tenor

Vyhodnocení rozhovoru:

Respondent uvedl, že Antonína Dvořáka pokládá za vlastence, který svůj kladný vztah k rodné zemi dokázal reflektovat do svých skladeb i jeho písňové tvorby.

Student HAMU zpíval Dvořákovo výběr písní z cyklu *Cigánské melodie* na koncertu ZUŠ v Kolíně.

Náladu a emoční rozpoložení písňového cyklu *Cigánské melodie* Jakub vnímá jako postupnou gradaci jednotlivých skladeb od začátku až do konce. celé dílo na studenta HAMU působí jako připodobnění písní ke koloběhu života člověka od jeho narození a dětství až po dospělost, vylétnutí z hnízda, stáří a nakonec osvobození těla i duše v podobě smrti.

Z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní respondent uvádí, že písňový cyklus *Cigánské melodie* je důležité vnímat jako jeden celek. To je interpretačně velice složité a vyžaduje již zkušenějšího umělce. V rámci celkového úspěchu je důležitá dobrá souhra pěvce s klavíristou. Dále je nutné se zaměřit na zvolení správného tempa u jednotlivých skladeb, které spolu s ostatními prvky určují charakter celého cyklu.

Jakub má nejraději píseň „*Struna naladěná*“, která hýří energií a velkým vzrušením.

Respondent by písňový cyklus *Cigánské melodie* doporučil nejružnějšímu publiku na večerních recitálech, při oslavách státnosti nebo jiných akcích, kde by se mohli posluchači více přiblížit českému hudebnímu skladateli Antonínovi Dvořákovi.

3.6.5 Respondent č. 5, Olga: 3. ročník bakalářského studia, hlasový obor – soprán

V první otázce respondentka uvedla, že má k písňové tvorbě Antonína Dvořáka velmi kladný vztah. Ovšem interpretace romantického hudebního skladatele klade na pěvce vysokou interpretační náročnost.

Posluchačka HAMU zpívala Dvořákovo výběr písní z cyklu *Cigánské melodie* na několika koncertech na konzervatoři a dále i mimo ni při různých příležitostech.

Olga popisuje náladu a temperamentní emoční rozpoložení písňového cyklu *Cigánské melodie* v tom smyslu, že Antonín Dvořák dokázal pestře a barvitě vystihnout charakter jednotlivých písní. Každý kus je něčím jedinečný, ale zároveň jsou všechny části harmonicky propojeny v jeden cyklus.

Z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní studentka HAMU uvádí, že písňový cyklus *Cigánské melodie* oproti např. Písním milostným jsou o něco málo snazší vzhledem k hlasové a technické vyspělosti pěvce. Ale naopak je velmi složité vyjádřit hluboké emoce a divoký temperament, který se v cyklu *Cigánské melodie* ukrývá. To už je víceméně závislé na zkušenostech interpreta.

Respondentka má nejraději písně: „*Když mne stará matka*“, „*Široké rukávy*“ a „*Struna naladěná*“, protože z nich číší radost ze života, láska k rodině a nespoutaná vášeň ke svobodnému myšlení.

Za nejnáročnější píseň Olga označuje: „*Když mne stará matka*“, protože klade nároky na velké legáto, dynamiku a udržení napětí. Pěvec by měl disponovat dostatečně zralým a technicky vyspělým hlasem.

Respondentka by písňový cyklus *Cigánské melodie* dala na program komorních koncertů. Vzhledem k líbivosti melodií jednotlivých písní je možné jej zvolit i na program pro méně náročné posluchače.

3.6.6 Respondent č. 6, Radek: 3. ročník bakalářského studia, hlasový obor – baryton

Vyhodnocení rozhovoru:

Na první otázku respondent reagoval velmi kladně. Uvedl, že je Antonín Dvořák jeho oblíbený český skladatel. Student HAMU obdivuje jeho instrumentální i vokální tvorbu.

Radek zpíval Dvořákovu písňový cyklus *Cigánské melodie* na Mezinárodní pěvecké soutěži Antonína Dvořáka v Karlových Varech.

Náladu a emoční rozpoložení písňového cyklu *Cigánské melodie* student HAMU spojuje s českým spisovatelem Adolfem Heydukem. V jeho literární předloze jsou *Cigánské melodie* tematicky provázány s otázkami života a smrti. Vše je vnímáno pozitivním způsobem jakožto radostná událost, která osvobozuje člověka. Tato problematika je takto vnímána i v kultuře tehdejších cigánů. Tzv. odchod je vnímán jako odpoutání se od všeho. Respondent dále uvádí, že krásné a zřetelné je to také u písní Karla Bendla, který po Dvořákově zkomponoval dva cykly písní pod názvem *Cigánské melodie* právě na literární předlohu českého skladatele Adolfa Heyduka.

Z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní respondent uvádí, že jsou jednotlivé kusy poměrně složité. Z mnoha důvodů je třeba se nad nimi před jejich interpretací náležitě zamyslet, a také mít již nějaké pěvecké zkušenosti a dovednosti. Za nejnáročnější píseň Radek označuje tu první: „*Má píseň zas mi láskou zní*“. Je vysoce náročná na hlasový rozsah, dynamiku i interpretaci.

Student HAMU má nejraději píseň: „*Když mne stará matka*“. Považuje ji za absolutně nejkrásnější píseň českého hudebního skladatele Antonína Dvořáka.

Radek by písňový cyklus *Cigánské melodie* doporučil, jakožto klenot českých písní, všem posluchačům klasické hudby na koncertech věnovaných české nebo romantické hudbě.

3.6.7 Respondent č. 7, Eliška: 1. ročník magisterského studia, hlasový obor – soprán

Vyhodnocení rozhovoru:

Hned v první otázce respondentka uvedla, že má písně Antonína Dvořáka velmi ráda. Cyklus *V národním tónu* byl první ze závažnějších písní od Dvořáka, se kterými Eliška začínala. Postupně se její okruh rozšířil téměř na všechny písňové cykly českého romantického skladatele, které ráda zařazuje na programy jejích koncertů.

Studentka HAMU zpívala Dvořákovo výběr písní z cyklu *Cigánské melodie* na několika jejích koncertech. Za významnější událost považuje určitě soutěž Bohuslava Martinů, kde Eliška získala za píseň „*Když mne stará matka*“ krásné první místo.

Náladu a emoční rozpoložení písňového cyklu *Cigánské melodie* studentka HAMU vnímá celkově nostalgicky a sentimentálně, a to nejen při poslechu, ale také při jeho interpretaci.

Z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní respondentka uvádí, že písňový cyklus *Cigánské melodie* považuje za velmi náročný. Je těžké si udržet emoční odstup od jednotlivých písní. Velmi citové a emotivní ladění cyklu svádí interpreta k velkému prožívání skladby, a to se potom může odrazit i na pěveckém výkonu. Je náročné nedojmout se nad samotnými texty a melancholickými melodiemi jednotlivých písní. Interpret by měl mít z tohoto důvodu určité již odžití životní zkušenosti a jistý nadhled.

Eliška má nejraději píseň: *Když mne stará matka*, kterou často zasazuje do svého repertoáru.

Za nejnáročnější píseň ve své podstatě studentka HAMU označuje tu poslední z cyklu: *Dejte klec jestřábu*.

Poslední takty s tónem bé 2 v dynamice ff (v sopránovém vydání), je po odzpívání všech sedmi písní rozhodně nelehké. Je to asi nejvíce vypjatý tón celého cyklu v rámci svého rozsahu, dynamiky i výrazu. S touto dramatickou a nejdynamičtější notou cyklus najednou končí a vznikne kontrastní ticho. Objevuje se zde protiklad, který neodráží pouze krásu hudby, ale také pomíjivost a jedinečnost života.

Respondentka by písňový cyklus *Cigánské melodie* doporučila vzdělanému publiku, které by si mohlo z celého cyklu odnést plnohodnotný zážitek. V rámci vysoké kvality Dvořákovy hudby se ale jeho písňový cyklus dotkne téměř každého posluchače při nejrůznějších příležitostech.

3.6.8 Respondent č. 8, Ada: 2. ročník magisterského studia, hlasový obor – soprán

Vyhodnocení rozhovoru:

Na první otázku respondentka odpověděla, že má k samotnému skladateli a jeho písňové tvorbě velmi vřelý vztah.

Studentka HAMU zpívala Dvořákovu písňový cyklus *Cigánské melodie* na více koncertech k poctě Antonína Dvořáka.

Náladu a emoční rozpoležení písňového cyklu *Cigánské melodie* Ada označuje pouze jediným, a přesto výstižným slovem: pestrost.

Z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní Ada uvádí, že je cyklus poměrně složitý. Kvalitní přednes vyžaduje technicky vyspělého a životem zkušeného pěvce. Studentka HAMU označuje celý cyklus za velice náročný, protože je těžké ho správně a přirozeně uchopit. Zároveň se ale studentce HAMU líbí vzájemná propojenost cyklu a jeho systematická návaznost, kterou je třeba při interpretaci vnímat.

Ada má nejraději píseň: *A les je tichý kolem kol* kvůli jejímu textu a celkové jemnosti.

Respondentka by písňový cyklus *Cigánské melodie* doporučila všem nezainteresovaným posluchačům při nejrůznějších příležitostech, protože je cyklus velice zajímavý a dokáže přitáhnout pozornost mnoha diváků.

3.7 Vyhodnocení rozhovorů

Na otázku: Jaký máte vztah k tvorbě českého hudebního skladatele Antonína Dvořáka a k jeho písňovému cyklu *Cigánské melodie?*, studenti HAMU odpovídali velice kladně a s velkým potěšením. Z výzkumu vyplývá, že respondenti mají českého hudebního skladatele a jeho písňovou tvorbu včetně písňového cyklu *Cigánské melodie* v oblibě. Dotazovaní pokládají umění Antonína Dvořáka za grunt české hudební tvorby.

Všichni studenti HAMU, kteří poskytli rozhovor, měly v minulosti možnost zpívat písňový cyklus nebo alespoň výběr písní z cyklu *Cigánské melodie*, a to při nejrůznějších příležitostech v hodinách sólového zpěvu, na koncertech nebo pěveckých soutěžích. Výsledky výzkumu prokázaly, že jsou *Cigánské melodie* u všech tázaných respondentů oblíbené. Tento cyklus studenti HAMU zařazují na svá vystoupení.

Na otázku: Jak vnímáte písňový cyklus *Cigánské melodie* z hlediska nálady a emočního rozpoložení jednotlivých písní?, studenti HAMU odpovídaly velmi podobně. Celý cyklus respondenti vnímají jako pestré dílo, které hýří energií, napětím, dramatickými prvky a silnými kontrasty v dynamice, tempu i hlasovém rozsahu. Toto všechno je přirozeným vyjádřením živelného a nespoutaného temperamentu kultury cigánů. Z výzkumu je patrné, že se tyto atributy písňového cyklu hluboce vryly do vnímání všech respondentů.

Na otázku: Jak vnímáte písňový cyklus *Cigánské melodie* z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní?, studenti HAMU často kladli důraz na úroveň technické vyspělosti pěvce a jeho dostatečné životní zkušenosti. Respondenti spatřují problém kvalitní interpretace právě v tom, že je nutné mít před prezentováním *Cigánských melodií* již něco odzpíváno a mít jistý životní nadhled. V opačném případě by se pěvec mohl snadno nechat dojmout tklivými a melancholickými melodiemi nebo texty cyklu a výkon by se nezdařil v dostatečné kvalitě. Dále respondenti upozorňují na to, že vzhledem k technické náročnosti cyklu je třeba být už pěvecky vyspělejším umělcem. Z výzkumu vyplývá, že studenti HAMU vnímají písňový cyklus *Cigánské melodie* s respektem a uvažují o problematice náročnosti kusu velmi vyzrálým myšlením.

Na otázku: Která píseň se vám zdá nejnáročnější a z jakého důvodu?, studenti HAMU odpovídali různě dle jejich subjektivního názoru, dojmu a hlasového oboru. Zajímavé ale je, že hodně z nich označilo za nejnáročnější celý cyklus jako takový. Výzkum ukázal, že většina respondentů vnímá Cigánské melodie celkově jako náročné dílo, které je třeba nastudovat se značnými životními zkušenostmi, pěveckou vyzrálostí a schopností vcítit se do kultury a myšlení cigánů. Respondenti poukazují také na náročnou dynamiku, rozsah a střídání nálad v jednotlivých písních cyklu.

Na otázku: Jakou píseň z cyklu *Cigánské melodie* máte nejraději a proč?, většina studentů HAMU označila píseň: *Když mne stará matka*. Respondenti mají k této písni kladný a vřelý vztah. Dalo by se říci, že ji berou za nejemotivnější píseň celého cyklu. Dalšími oblíbenými kusy byly: *A les je tichý kolem kol*, *Široké rukávy* nebo *Struna naladěná*, které hýří energií a radostí ze života.

Studenti HAMU by písňový cyklus *Cigánské melodie* nejčastěji doporučili širšímu okruhu posluchačů při nejrůznějších příležitostech. Z výzkumu vyplývá, že vzhledem k líbivosti těchto energických, pestrých a hudebně kvalitních melodií i textů je tento písňový cyklus *Cigánské melodie*, op. 55 vhodným a častým repertoárem mnoha koncertních i soutěžních programů.

ZÁVĚR

V předložené bakalářské práci se autorka zaměřila na hudebního skladatele Antonína Dvořáka a jeho písňový cyklus *Cigánské melodie*, op. 55.. Cílem bakalářské práce bylo reflektovat život a dílo Antonína Dvořáka a poukázat na jeho písňovou tvorbu s užším zaměřením na *Cigánské melodie*. Předkládaná práce byla rozdělena do tří základních kapitol.

První část poukázala na životopis a stěžejní díla českého hudebního skladatele. Druhá kapitola se zaměřila na Dvořákovu vokální tvorbu, především na jeho písňový cyklus *Cigánské melodie*, který byl následně detailněji rozebrán. Třetí kapitola bakalářské práce obsahovala malý výzkum a vlastní přínos autorky. Výzkum se vztahoval k písňovému cyklu *Cigánské melodie*, op. 55 od Antonína Dvořáka. Pomocí rozhovoru bylo za úkol zjistit postoje a názory vybraných studentů, kteří studují Zpěv na Akademii múzických umění v Praze na Hudební a taneční fakultě na Katedře zpěvu a operní režie. Respondenti se vyjadřovali k otázkám týkajících se *Cigánských melodií*.

Výzkum prokázal, že hudební skladatel Antonín Dvořák a jeho písňová tvorba, především písňový cyklus *Cigánské melodie* je u studentů HAMU vysoce oblíben a nese s sebou atributy české romantické tvorby. I přes nelehkou interpretaci ho mladí umělci zpívají rádi a nalézají v něm energickou, smyslnou a emočně kontrastní hudbu, která v sobě skrývá až nadpřirozený rozměr. Písňový cyklus *Cigánské melodie* je označován za jedno z nejenergičtějších a zároveň nejniternějších písňových děl Antonína Dvořáka, a je součástí mnoha koncertů vážné hudby.

Antonín Dvořák, geniální tvůrce tónů, vyrostl ve velice skromných podmínkách. Díky velikému talentu a houževnaté pracovitosti vyrostl v jedinečnou a váženou osobnost v celém světě. Dvořákova tvorba se vyznačuje bohatostí, osobitým rázem a tvůrčím duchem. Jeho dílo je nesmírně bohaté a krásné. Dokázal ztvárnit jak rytmicky bujarý tanec nebo komornější skladby, tak zkomponovat i složité hudební celky, jako symfonie, oratoria či opery. Na taková díla mohl dosáhnout jen umělec s velikou, vznešenou a citově bohatou duší.

Dvořák dokázal naslouchat přírodě, vnímat rytmy venkovských muzik, a následně je aplikovat do hudby. Byl to umělec, který miloval svou rodnou vlast a byl celý život posilován svojí upřímnou vírou ve spravedlnost Boží. Přesvědčen o krásách života dokázal ztvárnit hudební díla, která budou v historii stále ceněna na té nejvyšší úrovni. Skladatelská škola Antonína Dvořáka předala mnoha generacím významný umělecký odkaz a jeho hudba zůstane mohutným pilířem, o nějž se opírá vývoj novodobé české hudby.⁴² Tento český hudební skladatel zůstane v mém uměleckém a citlivém srdci v tom nejlepším slova smyslu s velikou úctou, obdivem a radostí z jeho výjimečné tvorby.

⁴² ŠOUREK, O. *Antonín Dvořák*. Hudební matice umělecké besedy 1941.

4 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- DÖGE, K. *Antonín Dvořák*, Národní muzeum – České muzeum hudby 1997. ISBN 978-80-7429-297-2.
- KROUPOVÁ, L. *Písňová tvorba Antonína Dvořáka* (analýza vybraných cyklů), 1. vyd. Hradec Králové–Ústí nad Orlicí 2014. ISBN 978-80-7405-350-4.
- STREJČEK, F. *Adolf Heyduk*, sbírka životopisných monografií České hlavy, pořadatel Jan Emler, Nakladatel F. Topič knihkupec: Praha.
- ŠOUREK, O. *Antonín Dvořák*, Hudební matice umělecké besedy 1741.
- ŠOUREK, O. *Dvořák ve vzpomínkách a dopisech*, Topičova edice, Praha 1938.

5 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ A UKÁZEK

Obr. 1 - Zdroj dynamického schématu písně Má píseň zas mi láskou zní (zdroj: Kroupová, 2014).....	21
Obr. 2 - Zdroj dynamického schématu notového zápisu písně Aj! Kterak trojhranec můj přerozkošně zvoní (zdroj: Kroupová, 2014).....	24
Obr. 3 - Dynamické schéma písně A les je tichý kolem kol (zdroj: Kroupová, 2014)	26
Obr. 4 - Dynamické schéma písně Když mne stará matka (zdroj: Kroupová, 2014)	28
Obr. 5 - Dynamické schéma písně Struna naladěna (zdroj: Kroupová, 2014)	30
Obr. 6 - Dynamické schéma písně Široké rukávy (zdroj: Kroupová, 2014)	32
Obr. 7 - Dynamické schéma písně Dejte klec jestřábu (zdroj: Kroupová, 2014) ..	34
Ukázka 1 - Má píseň zas mi láskou zní (zdroj: Kroupová, 2014)	22
Ukázka 2 - Má píseň zas mi láskou zní (zdroj: Kroupová, 2014)	22
Ukázka 3 - Aj! Kterak trojhranec můj přerozkošně zvoní (zdroj: Kroupová, 2014)	25
Ukázka 4 - A les je tichý kolem kol (zdroj: Kroupová, 2014)	27
Ukázka 5 - Když mne stará matka (zdroj: Kroupová, 2014)	29
Ukázka 6 - Struna naladěna (zdroj: Kroupová, 2014)	31
Ukázka 7 - Široké rukávy (zdroj: Kroupová, 2014).....	33

6 PŘÍLOHY

6.1 Přehled příloh

Příloha č. 1

Obrázek: rodný dům Antonína Dvořáka v

Nelahozevsi..... II

Příloha č. 2

Obrázek Antonína Dvořáka.....III

Příloha č. 3

Otázky výzkumného rozhovoru.....IV

Příloha č. 1

Dvořákův rodinný dům v Nelahozevsi

Antonín Dvořák v roce 1895

Příloha č. 3

Otázky výzkumného rozhovoru:

1. Jaký máte vztah k tvorbě českého hudebního skladatele Antonína Dvořáka a k jeho písňovému cyklu *Cigánské melodie*?
2. Měla/Měl jste někdy možnost zpívat písňový cyklus nebo alespoň výběr z písňového cyklu *Cigánské melodie*? Při jaké příležitosti?
3. Jak vnímáte písňový cyklus *Cigánské melodie* z hlediska nálady a emočního rozpoložení jednotlivých písní?
4. Jak vnímáte písňový cyklus *Cigánské melodie* z hlediska náročnosti interpretace jednotlivých písní?
5. Jakou píseň z cyklu *Cigánské melodie* máte nejraději a proč?
6. Jaká píseň z cyklu *Cigánské melodie* se vám zdá nejnáročnější a proč?
7. Jakému okruhu posluchačů a při jaké příležitosti byste písňový cyklus *Cigánské melodie* doporučili?